

Konferencia

QAK 2024

**NOVÉ
HORIZONTY
KVALITATIVNEHO
VÝSKUMU**

5. – 6. 2. 2024 | Bratislava

Zborník abstraktov z XXIII. česko-slovenskej konferencie
Kvalitatívny prístup a metódy vo vedách o človeku
„Nové horizonty kvalitatívneho výskumu“

Magda Petrjánošová, Radomír Masaryk, Barbara Lášticová
(Eds.)

Fakulta sociálnych a ekonomických vied
Univerzita Komenského v Bratislave
5.-6. február 2024

XXIII. česko-slovenská konferencia Kvalitatívny prístup a metódy vo vedách
o človeku „**Nové horizonty kvalitatívneho výskumu**“

Zborník abstraktov

Zostavili: Magda Petrjánošová, Radomír Masaryk, Barbara Lášticová

Dizajn obálky: Ivana Drozdová

Zalomenie: Andrea Čierna

Vydali: Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i., Univerzita
Komenského v Bratislave - Fakulta sociálnych a ekonomických vied, Ústav
experimentálnej psychológie CSPV SAV, v. v. i

Rok vydania: 2024

Vydanie prvé

Organizácia konferencie bola čiastočne podporená z grantov VEGA
1/0292/23, VEGA 2/0102/22, VEGA 2/0026/21, VEGA 2/0035/21,
VEGA2/0169/21 a projekt Horizon 2020 ATHENA - Grant agreement
ID: 101006416.

Publikácia neprešla jazykovou úpravou. Za obsahovú aj jazykovú stránku
abstraktov a názvov príspevkov zodpovedajú ich autorky a autori.

ISBN 978-80-974522-5-4

Organizujúce pracoviská:

Fakulta sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave

Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.

Ústav experimentálnej psychológie CSPV SAV, v. v. i.

Organizačný výbor konferencie:

Radomír Masaryk, Fakulta sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave

Barbara Láštiová, Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.

Magdaléna Petrjánošová, Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.

Veronika Korim, Fakulta sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave

Lucia Valjentová, Fakulta sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave

Programový výbor konferencie:

Viera Bačová, Ústav experimentálnej psychológie CSPV SAV, v. v. i.

Peter Halama, Ústav experimentálnej psychológie CSPV SAV, v. v. i.

Ivo Čermák, Katedra psychológie FF Katolíckej univerzity v Ružomberku

Lucia Hargašová, Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.

Alena Hricová, Zdravotne sociálna fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Miroslav Charvát, Katedra psychologie FF Univerzity Palackého v Olomouci

Vladimír Chrz, Psychologický ústav Akademie věd ČR, v. v. i.

Hana Konečná, Zdravotne sociálna fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Barbara Lášticová, Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.

Radomír Masaryk, Fakulta sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave

Michal Miovský, Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze

Tomáš Mrhálek, Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Magdaléna Petrjánošová, Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.

Miroslav Popper, Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.

PONDELOK 5. 2. 2024

8.00	Registrácia (budova FSEV, Mlynské luhy 4)		
9.00	Otvorenie konferencie - <i>L. Mokrá, B. Láštiová, R. Masaryk, M. Petrjánošová</i>		
	POZVANÉ PREDNÁŠKY		
9.15	In defence of traditional ethnography in the world governed by big data - <i>E. Drążkiewicz</i>		
10.00	Případová studie vývoje národního systému hodnocení kvality a politiky kvality v prevenci rizikového chování dětí a mládeže: úskalí pohybu mezi tvorbou veřejné politiky a standardní akademickou prací - <i>M. Miovský</i>		
10.45	Prestávka na kávu		
11:15	AULA Sympózium: Ako skúmať diskurzy, sociálne normy a skúsenosti spojené s migráciou <i>B. Láštiová</i>	MIESTNOSŤ B027 Sekcia Škola I <i>Moderuje V. Laufková</i>	MIESTNOSŤ B029 Sekcia Psychické zdravie <i>Moderuje J. Růžičková</i>
	<p>Navigating Normative Sources: How Adolescents Talk About Refugees from Ukraine and the Roma <i>X. D. Poslon, B. Láštiová</i></p> <p>Solidarita s ukrajinskými utečencami a utečenkami na Slovensku: čo motivuje tých, ktorí pomáhajú? <i>A. Novák Bobulová, X. D. Poslon, B. Láštiová</i></p> <p>„Nechceme byť bremenom pre spoločnosť“ Zistenia z fókusových skupín s ukrajinskými utečencami a utečenkami <i>J. Papcunová, A. Mukhina</i></p> <p>The opportunities and challenges created by human annotation for the development of automated content analysis tools in Slovak language <i>K. Holosová, A. Findor</i></p>	<p>S kým, ako, prečo? Otázky a možnosti (kvalitatívneho) výskumu fluktuácie začínajúcich učiteľov <i>T. Vicianová</i></p> <p>„Pochopila jsem, jak to na té škole funguje.“ Rekonceptualizace šoku z reality pohledem začínající učitelky <i>J. Vlček</i></p> <p>Kam dál se čtenářskými deníky? aneb Čtenářské deníky pohledem studentů učitelství <i>V. Laufková, J. Štípek, M. Kadmožková</i></p>	<p>Psychické zdravie v príbehoch stredného veku <i>E. Dubovská, V. Chrz, I. Poláčková Šolcová</i></p> <p>To musím začít fetovat, abyste si mě všimli? - Zkušenost mladšího sourozence s drogovou závislostí jeho staršího sourozence <i>J. Růžičková</i></p> <p>Dissociative technique in helping people with post-traumatic stress <i>S. Capec, G. Capec</i></p>
12.45	Obed (individuálne; odporúčame reštauráciu Brewer alebo Hostinec u Prievozníka)		
13.45	POSTEROVÁ SEKCIA (chodba pred B027, B028 a B029; prezentujúci, prosím, buďte v tomto čase pri svojom posteri)		
	<p>Ako vnímajú svoju skúsenosť ženy, ktoré zažili traumatický pôrod: Interpretatívna fenomenologická analýza – <i>M. Kotříková Rašmanová, E. Dubovská</i></p> <p>Hranice v sexe a sexuálna subjektivita žien: feministická vzťahová diskurzívna analýza – <i>M. Šudíla Žilinská, G. Bianchi</i></p> <p>Inovácie vo vzdelávaní objektívom študentstva psychológie – <i>L. Sokolová, K. Černickaja</i> Jak učitelé Montessori škol podporují žákovskou samostatnost – <i>M. Jurčík</i></p> <p>Mrtvice jako ničitel i nová příležitost ke změně – <i>Š. Šaňáková, E. Gurková, D. Bartoníčková, L. Machálková, L. Mazalová, L. Štureková</i></p> <p>Negotiating identity under conditions of identity threat: The case of Russian emigrants – <i>E. Mikhina, X. D. Poslon.</i></p>		

Presah pedagógov umenia do psychologickej dimenzie alebo „Psychopedagogická“ realita – *L. Záhradníková*
 Prípadové štúdie typu aplikovaných učebných scenárov a storytelling vo vyučovaní psychológie – *M. Lemešová,*
D. Demkaninová, K. Minarovičová

Rozvoj podnikavosti ako cesta, ale kam má viesť? – *M. Fico; L. Škarková*

Self-regulated learning and phenomenology: An integrated model – *M. Brziak, K. Urban*

Solidarity in times of crisis: The articulation of solidarity norms towards immigrants by Slovak political elites – *T. Savič, B. Láštiová*

Occupational stress and coping resources in crisis intervention helpline professionals: A grounded theory approach – *K. Hlaváčová,*
K. Zábrodská

Zaujima nás Váš príbeh: Ako pacienti reagujú na diagnózu IBD – DIPEX kvalitatívna štúdia – *J. Sandora, H. Bednaříková,,*
K. Gábová, Z. Meier, P. Tavel

Zdroje chybovosti posádok záchranných zdravotných služieb v oblasti motivácie a regulácie emócií – *B. Uhrecký, J. Gurňáková,*
M. Baránková

Zkušenosti skokanů na trampolíně a jejich trenérů se syndromem ztraceného pohybu – *A. Novotná, I. Burešová*

Verzia 21/1

PONDELOK 6. 2. 2024 popoludní

14.15	AULA Sympóziom: Etika a etické dilemy v kvalitatívnom výskume-sexualita, vzťahy i násilie <i>M. Šudila Žilinská,</i> <i>V. Valkovičová,</i> <i>Z. Sekeráková Búriková,</i> <i>V. Poláková</i>	MIESTNOSŤ B027 Sekcia Škola II <i>Moderuje K. Machovcová</i>	MIESTNOSŤ B029 Sekcia Zdravie a neurodiverzita <i>Moderuje V. Čermáková</i>
	Rámce a roviny trauma-informovaného (senzitivneho) prístupu v kvalitatívnom výskume <i>S. Karkošková</i> Šedá zóna hraníc v sexe ako etická výzva výskumu <i>M. Šudila Žilinská, G. Bianchi</i> „Už ani nesnímam, asi nemám nárok“: Aspekty ženského bezdomovectva a injekčného užívania drog <i>L. Kováčsová</i> Spoločná panelová diskusia	Přínosy a úskalí longitudinálního výzkumu utváření a proměn identit(y) vysokoškoláků a vysokoškoláček první generace <i>T. Škanderová</i> Pedagogický rozvoj univerzitních učitelů: Mentorský dialog optikou pedagogicky produktivního rozhovoru <i>B. Nekardová</i> Leadership a management v akademické oblasti <i>K. Machovcová</i>	Bol to šok! Emocionálne prežívanie pacientov s rakovinou semenníkov v rôznych fázach ochorenia a liečby (pilotná štúdia) <i>B. Karlíková, B. Uhrecký,</i> <i>J. Gurňáková</i> It is you, who's not able to read my writing, just because there as an I instead of an Y <i>K. Čermickaja, L. Sokolová</i> Specifika IPA a etika výskumu zaměřeného na lidi s poruchou autistického spektra <i>V. Čermáková, A. Ward</i>
15:45	Prestávka na kávu		
16.00	AULA Sekcia Metodológia I <i>Moderuje T. Řiháček</i>	MIESTNOSŤ B027 Sekcia Konspirácie, fake facts, radikalizácia <i>Moderuje T. Diviš</i>	MIESTNOSŤ B029 Sekcia Organizácie <i>Moderuje V. Valkovičová</i>
	Statečný nový svět kódování podle ATLAS.ti <i>M. Šindelář</i> Kvalitativní metaanalýza: Postupy, dilemata, příklady <i>T. Řiháček</i>	Nedůvěra, stres, hostilita – Předvoj konspiračních domněnek o válce na Ukrajině <i>D. Kovář, M. Filip</i> Postoje a fact-checking <i>S. Stanková</i>	Sexuálne obťažovanie a aspekty organizačnej kultúry a organizačnej tolerancie <i>V. Valkovičová</i> Role manažera v péči o duševní zdraví na pracovišti <i>D. Semeráková, I. Šípová</i>

	Zkušenosti psychoterapeutů s rutinním měřením výsledků v psychoterapii – Systematické review <i>K. Jonášová, T. Řiháček, P. Doležal, M. Čeveliček</i>	Profilování násilné radikalizace – lze v praxi kvalitativně odhalovat a hodnotit hrozbu extrémistického násilí? <i>T. Diviš</i>	
17.30	Prestávka na kávu		
17.45	POZVANÉ PERFORMANCE		
	Gran depresivní finále aneb Krutý cirkus pana Toma A. Neusar, V. Holický, pan Tom		
19.00	Spoločenský večer – Reštaurácia Brewer (Osvetová 2, asi 2 min. chôdze od budovy FSEV)		

UTOROK 6. 2. 2024

POZVANÉ PREDNÁŠKY			
9.00	Princípy otvorenej vedy (nielen) v kvalitatívnom výskume - <i>M. Adamkovič</i>		
9.45	Akademické inštitúcie pod kvalitatívnou lupou: Reflexe dekády (nejen) kvalitatívnych výzkumů českých univerzit – <i>K. Zábrodská</i>		
10.30	Prestávka na kávu		
11.00	<p>AULA</p> <p>Sympóziu: Naratívny kvalitatívny výskum skúseností pacientov prostredníctvom metodiky DIPEX <i>L. Bosáková, Z. Dankulincová</i></p> <p>Skúsenosti dialyzovaných pacientov s ochorením, liečbou a zdravotnou starostlivosťou <i>I. Skoumalová</i></p> <p>Skúsenosti pacientov s narkolepsiou na Slovensku <i>J. Hlodák</i></p> <p>Dospievajúci s emocionálnymi a behaviorálnymi problémami v systéme starostlivosti – pohľad dospelých a rodičov <i>Z. Dankulincová, L. Bosáková</i></p>	<p>MIESTNOSŤ B027</p> <p>Sekcia Alternatívne sexuálne identity a formy rodičovstva <i>Moderuje L. Hargašová</i></p> <p>Uvedomenie, seba prijatie, zverejnenie -- prežívanie coming-outu u homosexuálnych adolescentov v Česku <i>S. Olhová, D. Hapl</i></p> <p>Manželstvo ako prežitok alebo ideálna forma rodičovstva? Postoje voči rodičovským konšteláciám na Slovensku <i>L. Hargašová, M. Šuľová</i></p> <p>Transformácia identity v období neistoty – participácia a angažovanosť LGBTQ+ ľudí v aktivistickej a komunitnej činnosti <i>M. Ondrejka</i></p>	<p>MIESTNOSŤ B029</p> <p>Sekcia Metodológia II <i>Moderuje R. Soóky</i></p> <p>Ruce v digitálnom obraze: materialita tapisérií v dokumentárnom filme o gobelínové manufakture <i>P. Vašků</i></p> <p>Možnosti začlenení kulturní specifičnosti výzkumu malých kulturních skupin do scientometrie <i>V. Linkov</i></p> <p>Čo nás (na)učia sociálne siete o jazyku? <i>R. Soóky</i></p>
12.30	Obed (individuálne; odporúčame reštauráciu Brewer alebo Hostinec u Prievozníka)		
13.30	<p>AULA</p> <p>Sympóziu: Diverzita rodičovstva <i>M. Popper</i></p> <p>Dynamika rodinných rol v zmiešaných rodinách <i>M. Popper, Z. Očenášová</i></p> <p>Smutná biologická rodina, opustené dieťa a intenzívna emocionálna náhradná matka: vymedzenie subjektivity v procese stávania sa náhradným rodičom <i>I. Lukšik</i></p> <p>Dôvera, súznenie a reziliencia - Subjektívne skúsenosti so surrogátnym materstvom <i>M. Šuľová, M. Popper</i></p> <p>Obchod s deťmi ako legitímny prostriedok na ceste k tvorbe rodiny? <i>H. Konečná</i></p>	<p>MIESTNOSŤ B027</p> <p>Sekcia Od zdravia ku kriminalite <i>Moderuje J. Drahoňovský</i></p> <p>Ako zdravotníci a zdravotníčky na Slovensku vnímajú psychologické bezpečie? <i>L. Kupkovičová, I. Skoumalová</i></p> <p>Policista jako oběť? <i>L. Fonferová, H. Boukalová</i></p> <p>Výkon trestu odnětí svobody z hlediska odsouzených mužů <i>J. Drahoňovský</i></p>	<p>MIESTNOSŤ B029</p> <p>Sekcia Metodológia III <i>Moderuje M. Petrjánošová</i></p> <p>Iluzórna topografia mysle a kvalitatívny výskum <i>J. Štvrtina</i></p> <p>Neznesiteľná ľahkosť kvalitatívneho skúmania spôsobilostí <i>M. Petrjánošová</i></p> <p>In Vino Veritas: Kritika experimentálnych štúdií o víne (a načrtnutie ciest, ako ich môžu obohatiť kvalitatívne dáta) <i>R. Masaryk, A. Šurinová, I. Krajňáková, V. Havranová</i></p>

15.00	Prestávka na kávu
-------	-------------------

Program

UTOROK 6. 2. 2024 popoludní

15.15	PÄŤMINÚTOVÉ UPÚTAVKY (FIVE MINUTE TEASERS) <i>Moderuje M. Petrjánošová</i>
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Akademičky-matky v době pandémie COVID-19: Faktory ovlivňující zvládání pandémie v kontextu akademické excelence a vědní oblasti – <i>B. Procházková</i> 2. Diskriminačná inštrumentalizácia jazyka – <i>J. Rusinková</i> 3. Diskurzne stratégie a ich rola pri výskume dezinformácií – <i>J. Choleva</i> 4. Kvalita v kvalite (minulosť, prítomnosť a budúcnosť) – <i>L. Kočišová</i> 5. Jak se žije rodičům dětí s vývojovou dysfázií – <i>K. Habrdová</i> 6. Proč věnovat pozornost sebehodnocení učení? – <i>J. Grombířová</i> 7. Rodovo inkluzívne používanie slovenčiny – <i>L. Molnár Satinská</i> 8. Užitií ohniskové skupiny při zkoumání digitální gramotnosti seniorů – <i>E. Janouchová</i>
16.05	Pozvaná prednáška
	Odchádzanie do dôchodku je kosenie trávy: duoetnografický exkurz - <i>V. Bačová, I. Čermák</i>
16.50	Ukončenie konferencie - <i>B. Láštiová, R. Masaryk, M. Petrjánošová</i>
20.00	Afterparty - Viecha pod Hradom (Zámocké schody 5, v centre pri Bratislavskom hrade)

Obsah

EDITORIÁL	16
PRINCÍPY OTVORENEJ VEDY (NIELEN) V KVALITATÍVOM VÝSKUME	
ADAMKOVIČ, M.	17
ODCHÁDZANIE DO DÔCHODKU JE KOSENIE TRÁVY: DUOETNOGRAFICKÝ EXKURZ	18
BAČOVÁ, V., ČERMÁK, I.	18
NARATÍVNY KVALITATÍVNY VÝSKUM SKÚSENOSTÍ PACIENTOV PROSTREDNÍCTVOM METODIKY DIPEX	
BOSÁKOVÁ, L., DANKULINCOVÁ, Z.	19
SELF-REGULATED LEARNING AND PHENOMENOLOGY: AN INTEGRATED MODEL	
BRZIAK, M., URBAN, K.	20
DISSOCIATIVE TECHNIQUES IN HELPING PEOPLE WITH POST-TRAUMATIC STRESS	
CAPEC, S., CAPEC, G.	21
SPECIFIKA IPA A ETIKA VÝZKUMU ZAMĚŘENÉHO NA LIDI S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA...	
ČERMÁKOVÁ, V., WARD, A.	22
„IT IS YOU, WHO'S NOT ABLE TO READ MY WRITING, JUST BECAUSE THERE AS AN I INSTEAD OF AN Y.“ UNDERSTANDING THE LIVED EXPERIENCE OF LIVING WITH SLD.	
ČERNICKAJA, K., SOKOLOVÁ, L.	23
DOSPIEVAJÚCI S EMOCIONÁLNYMI A BEHAVIORÁLNYMI PROBLÉMAMI V SYSTÉME STAROSTLIVOSTI – POHLAD DOSPIEVAJÚCICH A RODIČOV	
DANKULINCOVÁ, Z., BOSÁKOVÁ, L.	24
PROFILOVÁNÍ NÁSILNÉ RADIKALIZACE – LZE V PRAXI KVALITATIVNĚ ODHALOVAT A HODNOTIT HROZBU EXTRÉMISTICKÉHO NÁSILÍ?	
DIVIŠ, T.	25
IN DEFENCE OF TRADITIONAL ETHNOGRAPHY IN THE WORLD GOVERNED BY BIG DATA	
DRAŹKIEWICZ, E.	26
VÝKON TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY Z HLEDISKA ODSOUZENÝCH MUŽŮ	
DRAHOŇOVSKÝ, J.	28
PSYCHICKÉ ZDRAVIE V PRÍBEHOCH STREDNÉHO VEKU	
DUBOVSKÁ, E., CHRZ, V., POLÁČKOVÁ ŠOLCOVÁ, I.	29
ROZVOJ PODNIKAVOSTI AKO CESTA, ALE KAM MÁ VIESTĚ?	
FICO, M., ŠKARKOVÁ, L.	30
POLICISTA JAKO OBĚŤ?	
FONFEROVÁ, L., BOUKALOVÁ, H.	31
PROČ VĚNOVAT POZORNOST SEBEHODNOCENÍ UČENÍ?	
GROMBÍŘOVÁ, J.	32
JAK SE ŽIJE RODIČŮM DĚTÍ S VÝVOJOVOU DYSFÁZIÍ	
HABRDOVÁ, K.	33

MANŽELSTVO AKO PREŽITOK ALEBO IDEÁLNA FORMA RODIČOVSTVA? POSTOJE VOČI RODIČOVSKÝM KONŠTELÁCIÁM NA SLOVENSKU.....	
HARGAŠOVÁ, L., ŠULOVÁ, M.....	34
OCCUPATIONAL STRESS AND COPING RESOURCES IN CRISIS INTERVENTION HELPLINE PROFESSIONALS: A GROUNDED THEORY APPROACH	
HLAVÁČOVÁ, K., ZÁBRODSKÁ, K.....	35
SKÚSENOSTI PACIENTOV S NARKOLEPSIOU NA SLOVENSKU.....	
HLODÁK, J.	36
THE OPPORTUNITIES AND CHALLENGES CREATED BY HUMAN ANNOTATION FOR THE DEVELOPMENT OF AUTOMATED CONTENT ANALYSIS TOOLS IN SLOVAK LANGUAGE.....	
HOLOSOVÁ, K., FINDOR, A.....	37
DISKURZNÉ STRATÉGIE A ICH ROLA PRI VÝSKUME DEZINFORMÁCIÍ	
CHOLEVA, J.....	38
UŽITÍ OHNISKOVÉ SKUPINY PŘI ZKOUMÁNÍ DIGITÁLNÍ GRAMOTNOSTI SENIORŮ	
JANOUCHOVÁ, E.	39
ZKUŠENOSTI PSYCHOTERAPEUTŮ S RUTINNÍM MĚŘENÍM VÝSLEDKŮ V PSYCHOTERAPII – SYSTEMATICKÉ REVIEW.....	
JONÁŠOVÁ, K., ŘIHÁČEK, T., DOLEŽAL, P., ČEVELÍČEK, M.....	40
JAK UČITELÉ MONTESSORI ŠKOL PODPORUJÍ ŽÁKOVSKOU SAMOSTATNOST	
JURČÍK, M.....	41
RÁMCE A ROVINY TRAUMA-INFORMOVANÉHO (SENZITÍVNEHO) PRÍSTUPU V KVALITÁTNOM VÝSKUME.....	
KARKOŠKOVÁ, S.....	42
BOL TO ŠOK! EMOCIONÁLNE PREŽÍVANIE PACIENTOV S RAKOVINOU SEMENNÍKOV V RÔZNYCH FÁZACH OCHORENIA A LIEČBY (PILOTNÁ ŠTÚDIA)	
KARLÍKOVÁ, B., UHRECKÝ, B., GURŇÁKOVÁ, J.....	43
AKO VNÍMAJÚ SVOJU SKÚSENOŠ ŽENY, KTORÉ ZAŽILI TRAUMATICKÝ PÔROD: INTERPRETATÍVNA FENOMENOLOGICKÁ ANALÝZA.....	
KOTRÍKOVÁ RAŠMANOVÁ, M., DUBOVSKÁ, E.	44
KVALITA V KVALITE (MINULOSŤ, PRÍTOMNOSŤ A BUDÚCNOSŤ)	
KOČIŠOVÁ, L.	45
OBCHOD S DĚTMI JAKO LEGITIMNÍ PROSTŘEDEK NA CESTĚ K TVORBĚ RODINY?	
KONEČNÁ, H.....	46
„UŽ ANI NESNÍVAM, ASI NEMÁM NÁROK“: ASPEKTY ŽENSKÉHO BEZDOMOVECTVA A INJEKČNÉHO UŽÍVANIA DROG.....	
KOVÁČSOVÁ, L.....	47
NEDŮVĚRA, STRES, HOSTILITA – PŘEDVOJ KONSPIRAČNÍCH DOMNĚNEK O VÁLCE NA UKRAJINĚ	
KOVÁŘ, D., FILIP, M.....	48
AKO ZDRAVOTNÍCI A ZDRAVOTNÍCKY NA SLOVENSKU VNÍMAJÚ PSYCHOLOGICKÉ BEZPEČIE?	
KUPKOVIČOVÁ, L., SKOUMALOVÁ, I.	49

KAM DÁL SE ČTENÁŘSKÝMI DENÍKY? ANEB ČTENÁŘSKÉ DENÍKY POHLEDEM STUDENTŮ UČITELSTVÍ.....	
LAUFKOVÁ, V., ŠTÍPEK, J., KADRNOŽKOVÁ, M.	50
AKO SKÚMAŤ DISKURZY, SOCIÁLNE NORMY A SKÚSENOSTI SPOJENÉ S MIGRÁCIOU	
LÁŠTICOVÁ, B.	51
PRÍPADOVÉ ŠTÚDIE TYPU APLIKOVANÝCH UČEBNÝCH SCENÁROV A STORYTELLING VO VYUČOVANÍ PSYCHOLÓGIE.....	
LEMEŠOVÁ, M., DEMKANINOVÁ, D., MINAROVIČOVÁ, K.	52
MOŽNOSTI ZAČLENĚNÍ KULTURNÍ SPECIFIČNOSTI VÝZKUMU MALÝCH KULTURNÍCH SKUPIN DO SCIENTOMETRIE.....	
LINKOV, V.	53
SMUTNÁ BIOLOGICKÁ RODINA, OPUSTENÉ DIEŤA A INTENZÍVNA EMOCIONÁLNA NÁHRADNÁ MATKA: VYMEDZENIE SUBJEKTIVITY V PROCESE STÁVANIA SA NÁHRADNÝM RODIČOM	
LURŠÍK, I.	54
LEADERSHIP A MANAGEMENT V AKADEMICKÉ OBLASTI.....	
MACHOVCOVÁ, K.	55
IN VINO VERITAS: KRITIKA EXPERIMENTÁLNYCH ŠTÚDIÍ O VÍNE (A NAČRTNUTIE CIEST, AKO ICH MÔŽU OBOHATIŤ KVALITATÍVNE DÁTA).....	
MASARYK, R. ŠURINOVÁ, A., KRAJŇÁKOVÁ, I., HAVRANOVÁ, V.	56
NEGOTIATING IDENTITY UNDER CONDITIONS OF IDENTITY THREAT: THE CASE OF RUSSIAN EMIGRANTS	
MIKHINA, E., POSLON, X.D.	57
PŘÍPADOVÁ STUDIE VÝVOJE NÁRODNÍHO SYSTÉMU HODNOCENÍ KVALITY A POLITIKY KVALITY V PREVENCI RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE: ÚSKALÍ POHYBU MEZI TVORBOU VEŘEJNÉ POLITIKY A STANDARDNÍ AKADEMICKOU PRACÍ	
MIOVSKÝ, M.	58
RODOVO INKLUZÍVNE POUŽÍVANIE SLOVENČINY.....	
MOLNÁR SATINSKÁ, L.	59
PEDAGOGICKÝ ROZVOJ UNIVERZITNÍCH UČITELŮ: MENTORSKÝ DIALOG OPTIKOU PEDAGOGICKY PRODUKTIVNÍHO ROZHOVORU	
NEKARDOVÁ, B.	60
GRAN DEPRESIVNÍ FINÁLE ANEB KRUTÝ CIRKUS PANA TOMA KEYNOTE PERFORMANCE	
NEUSAR, A., HOLICKÝ, V., PAN TOM	61
SOLIDARITA S UKRAJINSKÝMI UTEČENCAMI A UTEČENKAMI NA SLOVENSKU: ČO MOTIVUJE TÝCH, KTORÍ POMÁHAJÚ?.....	
NOVÁK BOBULOVÁ, A., POSLON, X. D., LÁŠTICOVÁ, B.	62
ZKUŠENOSTI SKOKANŮ NA TRAMPOLÍNĚ A JEJICH TRENÉRŮ SE SYNDROMEM ZTRACENÉHO POHYBU	
NOVOTNÁ, A., BUREŠOVÁ, I.	63

UVEDOMENIE, SEBAPRIJATIE, ZVEREJNENIE -- PREŽÍVANIE COMING OUTU U HOMOSEXUÁLNYCH ADOLESCENTOV V ČESKU.....	
OLEHOVÁ, S., HAPL, D.....	64
TRANSFORMÁCIA IDENTITY V OBDOBÍ NEISTOTY - PARTICIPÁCIA A ANGAŽOVANOSŤ LGBTQ+ LUDÍ V AKTIVISTICKEJ A KOMUNITNEJ ČINNOSTI.....	
ONDREJKA, M.....	65
„NEHCEME BYŤ BREMENOM PRE SPOLOČNOSŤ“ ZISTENIA Z FOKUSOVÝCH SKUPÍN S UKRAJINSKÝMI UTEČENCAMI A UTEČENKAMI.....	
PAPCUNOVÁ, J., MUKHINA, A.....	66
NEZNESITELNÁ LAHKOSŤ KVALITATÍVNEHO SKÚMANIA SPÔSOBILOSTÍ.....	
PETRJÁNOŠOVÁ, M.....	67
DIVERZITA RODIČOVSTVA.....	
POPPER, M.....	68
DYNAMIKA RODINNÝCH ROL V ZMIEŠANÝCH RODINÁCH.....	
POPPER, M., OČENÁŠOVÁ, Z.....	69
NAVIGATING NORMATIVE SOURCES: HOW ADOLESCENTS TALK ABOUT REFUGEES FROM UKRAINE AND THE ROMA.....	
POSLON, X. D., LÁŠTICOVÁ, B.....	70
AKADEMIČKY-MATKY V DOBĚ PANDEMIE COVID-19: FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ZVLÁDÁNÍ PANDEMIE V KONTEXTU AKADEMICKÉ EXCELENCE A VĚDNÍ OBLASTI.....	
PROCHÁZKOVÁ, B.....	71
KVALITATIVNÍ METAANALÝZA: POSTUPY, DILEMATA, PŘÍKLADY.....	
ŘIHÁČEK, T.....	72
DISKRIMINAČNÁ INŠTRUMENTALIZÁCIA JAZYKA.....	
RUSINKOVÁ, J.....	73
TO MUSÍM ZAČÍT FETOVAŤ, ABYSTE SI MĚ VŠIMLI? - ZKUŠENOST MLADŠÍHO SOUROZENCE S DROGOVOU ZÁVISLOSTÍ JEHO STARŠÍHO SOUROZENCE.....	
RŮŽIČKOVÁ, J.....	74
ZAUJÍMA NÁS VÁŠ PRÍBEH: AKO PACIENTI REAGUJÚ NA DIAGNÓZU IBD – DIPEX KVALITATÍVNA ŠTÚDIA.....	
SANDORA, J., BEDNAŘÍKOVÁ, H., GÁBOVÁ, K., MEIER, Z., TAVEL, P.....	75
SOLIDARITY IN TIMES OF CRISIS: THE ARTICULATION OF SOLIDARITY NORMS TOWARDS IMMIGRANTS BY SLOVAK POLITICAL ELITES.....	
SAVIC, T., LÁŠTICOVÁ, B.....	76
ROLE MANAŽERA V PÉČI O DUŠEVNÍ ZDRAVÍ NA PRACOVÍŠTI.....	
SEMERÁKOVÁ, D., ŠÍPOVÁ, I.....	77
SKÚSENOSTI DIALYZOVANÝCH PACIENTOV S OCHORENÍM, LIEČBOU A ZDRAVOTNOU STAROSTLIVOSŤOU.....	
SKOUMALOVÁ, I.....	78
INOVÁCIE VO VZDELÁVANÍ OBJEKTÍVOM ŠTUDENTSTVA PSYCHOLÓGIE.....	

SOKOLOVÁ, L., ČERNICKAJA, K.....	79
ČO NÁS (NA)UČIA SOCIÁLNE SIETE O JAZYKU?	
SOÓKY, R.	80
POSTOJE A FACT-CHECKING.....	
STANKOVÁ, S.	81
MRTVICE JAKO NIČITEL I NOVÁ PŘÍLEŽITOST KE ZMĚNE	
ŠAŇÁKOVÁ, Š., GURKOVÁ, E., BARTONIČKOVÁ, D., MACHÁLKOVÁ, L., MAZALOVÁ, L., ŠTUREKOVÁ, L.	82
STATEČNÝ NOVÝ SVĚT KÓDOVÁNÍ PODLE ATLAS.TI	
ŠINDELÁŘ, M.	83
PŘÍNOSY A ÚSKALÍ LONGITUDINÁLNÍHO VÝZKUMU UTVÁŘENÍ A PROMĚN IDENTIT(Y) VYSOKOŠKOLÁKŮ A VYSOKOŠKOLAČEK PRVNÍ GENERACE.....	
ŠKANDEROVÁ, T.	84
ILUZÓRNA TOPOGRAFIA MYSLE A KVALITATIVNY VÝSKUM	
ŠTVRTINA, J.	85
HRANICE V SEXE A SEXUÁLNA SUBJEKTIVITA ŽIEN: FEMINISTICKÁ VZŤAHOVÁ DISKURZÍVNA ANALÝZA.....	
ŠUDILA ŽILINSKÁ, M., BIANCHI, G.	86
ŠEDÁ ZÓNA HRANÍC V SEXE AKO ETICKÁ VÝZVA VÝSKUMU	
ŠUDILA ŽILINSKÁ, M., BIANCHI, G.	87
ETIKA A ETICKÉ DILEMY V KVALITATIVNOM VÝSKUME - SEXUALITA, VZŤAHY I NÁSILIE	
ŠUDILA ŽILINSKÁ, M., VALKOVIČOVÁ, V., SEKERÁKOVÁ BÚRIKOVÁ, Z., POLÁKOVÁ, V.	88
DÔVERA, SÚZNENIE A REZILIENCIA - SUBJEKTÍVNE SKÚSENOSTI SO SUROGÁTNYM MATERSTVOM ..	
ŠULOVÁ, M., POPPER, M.	89
ZDROJE CHYBOVOSTI POSÁDKO ZÁCHRANNÝCH ZDRAVOTNÝCH SLUŽIEB V OBLASTI MOTIVÁCIE A REGULÁCIE EMÓCIÍ.....	
UHRECKÝ, B., GURŇÁKOVÁ, J., BARÁNKOVÁ, M.	90
SEXUÁLNE OBŤAŽOVANIE A ASPEKTY ORGANIZAČNEJ KULTÚRY A ORGANIZAČNEJ TOLERANCIE	91
VALKOVIČOVÁ, V.	91
RUCE V DIGITÁLŇM OBRAZE: MATERIALITA TAPISÉRIÍ V DOKUMENTÁRNÍM FILMU O GOBELÍNOVÉ MANUFAKTUŘE.....	
VAŠKŮ, P.	92
„POCHOPILA JSEM, JAK TO NA TĚ ŠKOLE FUNGUJE.“ REKONCEPTUALIZACE ŠOKU Z REALITY POHLEDEM ZAČÍNAJÍCÍ UČITELKY.	
VLČEK, J.	93
S KÝM, AKO, PREČO? OTÁZKY A MOŽNOSTI (KVALITATIVNEHO) VÝSKUMU FLUKTUÁCIE ZAČÍNAJÍCICH UČITELOV	
VICIANOVÁ, T.	94
AKADEMICKÉ INSTITUTE POD KVALITATIVNÍ LUPOU: REFLEXE DEKÁDY (NEJEN) KVALITATIVNÍCH VÝZKUMŮ ČESKÝCH UNIVERZIT	
ZÁBRODSKÁ, K.	95

**PRESAH PEDAGÓGOV UMENIA DO PSYCHOLOGICKEJ DIMENZIE ALEBO „PSYCHOPEDAGOGICKÁ“
REALITA.....**

ZÁHRADNÍKOVÁ, L. 96

Editoriál

Metodológia, etika, prelomové technológie, novovynárajúce sa spoločenské fenomény. Zároveň prichádzajú nové formy publikovania, pred-registrácia (už aj) kvalitatívnych štúdií, radikálna kritika scientometrie a publikačného priemyslu. Alebo revolučné zmeny a radikalizácia spoločnosti v súvislosti s rodovou identitou či inými polarizujúcimi spoločenskými otázkami.

Kladieme si otázku, ako umelá inteligencia zmení celý koncept robenia výskumu a publikovania, samozrejme aj prednášania – dokonca, či to neznamená koniec univerzít, ako ich poznáme. Jednoducho, žijeme v dobe zásadných zmien. Mal by sa kvalitatívny výskum snažiť týmto fenoménom porozumieť? Má šancu spoločenské zmeny aktívne presadzovať? A vôbec, kde sa vidíme o päť rokov? Na tieto aj ďalšie otázky odpovedá už XXIII. ročník konferencie Kvalitatívny prístup a metódy vo vedách o človeku, ktorý sa po štyroch rokoch opäť koná v Bratislave.

Našu výzvu predniesť pozvané prednášky prijali držiteľka spoločenskovedného grantu ERC zameraného na konšpirácie Elžbieta Drążkiewicz, expertka na výskum akademických inštitúcií Kateřina Záborská, priekopník žánru keynote performance Aleš Neusar, advokát otvorenej vedy Matúš Adamkovič, výrazná postava adiktológie a súčasne zakladateľ konferencií QAK Michal Miovský, etnograf československej psychológie Ivo Čermák, a legendárna experimentálna a súčasne kvalitatívna výskumníčka Viera Bačová. Príspevky v sekciách a postery sa venujú aktuálnym témam ako sú migrácia, súčasné podoby rodičovstva i sexuálnych identít, duševné a fyzické zdravie, sexuálne násilie, používanie rodovo citlivého jazyka či dezinformácie.

Záverom ešte ostáva poďakovať ľuďom, vďaka ktorým sa táto konferencia môže uskutočniť. V prvom rade je to dekanka Fakulty sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave Lucia Mokrá, ktorá nám umožnila už po štvrtý raz usporiadať konferenciu v priestoroch tejto fakulty. Zároveň ďakujeme za podporu vedeniu troch ústavov, ktoré túto konferenciu dali organizačne dokopy. Je to Ústav aplikovanej psychológie FSEV pod vedením Júlie Kanovskej Halamovej, Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i. pod vedením Barbary Lášticovej, a Ústav experimentálnej psychológie Centra spoločenských a psychologických vied SAV, v. v. i. pod vedením Petra Halamu. Ďakujeme aj všetkým účastníkom a účastníčkam, kolegom a kolegyniam z organizačného a programového výboru konferencie, predovšetkým Veronike Korim, Lucii Valjentovej, a Alexandre Šurinovej, a tímu dobrovoľníčok a dobrovoľníkov.

Radomír Masaryk, Barbara Lášticová & Magda Petrjánošová

Bratislava, február 2024

Princípy otvorenej vedy (nielen) v kvalitatívnom výskume

Adamkovič, M.

University of Jyväskylä; Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, v. v. i.

Univerzita Karlova

Pod vplyvom replikačnej krízy sa čoraz väčší dôraz kladie na transparentnosť a otvorenosť procesu realizácie výskumu. Implementácia praktík otvorenej vedy do kvalitatívne orientovaných štúdií však prináša množstvo výziev, ale tiež príležitostí, napríklad: Ako balansovať medzi požiadavkami na otvorenosť a dôvernosťou dát? Ako vôbec reprodukovat' či replikovat' výskum, ktorý sa nezameriava na efekty? Aká infraštruktúra je na dodržiavanie týchto praktík potrebná? V rámci tejto interaktívnej prednášky sa dotkneme základných pilierov otvorenej vedy (tzv. zodpovedných výskumných praktík) a konkrétnych postupov, ktoré je možné použiť v kvalitatívnom výskume. Na príklade štúdií z ERC projektu ORE demonštrujem možnosti predregistrácie/registered reports kvalitatívneho výskumu, koncept duplikácie a tiež prediskutujeme výzvy spojené so zdieľaním dát. Zámerom príspevku je preskúmať možnosti zvýšenia kredibility kvalitatívneho výskumu integráciou princípov otvorenej vedy, avšak so zreteľom na dostupné možnosti a nástroje.

Odchádzanie do dôchodku je kosenie trávy: duoetnografický exkurz

Bačová, V., Čermák, I.

Ústav experimentálnej psychológie CSPV SAV, v.v.i.

Katedra psychológie FF Katolíckej univerzity v Ružomberku

Dva akademici, žena a muž, v rôznej fázi „odchádzania“ do dôchodu, v průběhu téhož týždňa premítali každý deň pól hodinu až hodinu o tejto svojej existenciálnej situácii. Reflexe bezprostredne zaznamenávali nezávisle na sebe, aby si je potom vymenili a čtením záznamů druhého amplifikovali svoju skúsenosť s odchádzaním z akademického sveta do zasláv dôchodu. Pretože zistili, že majú iný slovník vyvážajúci pravdepodobne z odlišných zdrojů, obaja smerovali k jadrú fenoménu (klesli si cesty usychajúcej trávou), pretože témata ich prežívania dôchodu boli podobná.

Akademický dôchodok sa obom javí ako fluidný fenomén, ktorý problematizuje tradičné pohľady na prácu, profesiu, zamestnanosť a súvisiace socio-demografické kategórie. Avšak dôležitejším nálezom bola reflexia dôchodku ako permanentne tranzitórneho obdobia s mnohými zážitkovými nuansami. O niektorých z nich (napr. seniorita, akademická sloboda, bilancovanie, seba-spytovanie, hľadanie cesty a zmierenia) pojednáme v príspevku dialógovým spôsobom v režime duoetnografie.

Naratívny kvalitatívny výskum skúseností pacientov prostredníctvom metodiky DIPEX

Bosáková, L., Dankulincová, Z.

*Ústav psychológie zdravia a metodológie výskumu, Lekárska fakulta, Univerzita Pavla Jozefa
Šafárika v Košiciach*

Zámerom sympózia je predstaviť výskumnú metodiku DIPEX a prezentovať bežiacie aktivity DIPEX Slovensko, vrátane predbežných výsledkov, na ktorých chceme ilustrovať možnosti využitia tohto prístupu v rámci výskumu patientskych skúseností. Štúdia DIPEX, z anglického Database of Individual Patients' Experiences, je považovaná za zlatý štandard výskumu skúseností pacientov s rôznymi ochoreniami, zdravotnými ťažkosťami a poskytovanou starostlivosťou. Je založená na zbere, zhromažďovaní a analýze kvalitatívnych naratívnych rozhovorov s pacientmi a ich rodinnými príslušníkmi, v snahe nájsť čo je pre nich v rámci prežívania konkrétneho ochorenia a s ním súvisiacej starostlivosti dôležité. Prináša široký a vyvážený pohľad na rôzne ochorenia, zdravotné ťažkosti a poskytovanú starostlivosť, s cieľom podporiť a posilniť postavenie pacientov a ich príbuzných, ako aj informovať zdravotníckych odborníkov, študentov zdravotníckych odborov, tvorcov politik a širokú verejnosť. Špecifikom tejto metodiky je, že výsledky výskumu nie sú prezentované len odbornej verejnosti vo forme článkov a publikácií, ale predovšetkým širokej laickej verejnosti na konkrétnej voľne dostupnej webovej platforme. Poslaním DIPEX Slovensko je využiť a zúročiť silu skúseností pacientov na pochopenie a skvalitnenie zdravotnej starostlivosti, pričom v centre zvyšovania jej kvality je človek.

Self-regulated learning and phenomenology: An integrated model

Brziak, M., Urban, K.

Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v.v.i., Bratislava.

Self-regulated learning (SRL) is a conceptual framework for comprehending diverse facets of the learning process, where a person plays an active role in regulating one's own learning. Main aspects of SRL include cognition, metacognition, motivation, affect, and volition. Research shows that better self-regulated learners display greater general well-being and life satisfaction. Phenomenology is a philosophical approach emphasizing the study of subjective experience, its structures, and how meaning is obtained from it. Empirically it employs various methods, chiefly the so-called phenomenological interview, to gather data on first-person lived experience. Subjective experience plays a major role in metacognition and self-regulation of learning, especially during active monitoring of an ongoing task. The crucial role of affect is also highlighted in both fields, stemming from the principles of embodiment in phenomenology. Additionally, recent advancements in phenomenological theory shed new light on the role of cognition and offer an intriguing novel way for understanding the various aspects of SRL. Therefore, the goal of the poster presentation will be to propose an integrated model that merges self-regulated learning and phenomenology. By doing so, we aim to foster a deeper interdisciplinary understanding of self-regulated learning, emphasizing the significance of lived experience in preparation for a future mixed-methods study employing phenomenological interviews.

Dissociative techniques in helping people with post-traumatic stress

Capec, S., Capec, G.

Olomouc University Social Health Institute, Palacky University Olomouc, Czech Republic.

Since February 2022, many refugees have fled to Europe suffering from acute stress disorder (ASD) and post-traumatic stress disorder (PTSD) due to full-scale war of Russia against Ukraine. The use of psychological techniques, particularly Acute Stress Syndrome Stabilisation Treatment (ASSYST) and Reconsolidation of Traumatic Memories Protocol (RTM), has been important in helping refugees. ASSYST and RTM interventions involve structured approaches with distancing and controlled dissociation tailored to specific protocols. These techniques include mechanisms such as projecting traumatic memories onto an imaginary screen, redirecting attention, and stabilisation strategies during the interventions to contain uncontrollable experiences. Case studies of 11 refugees with signs of ASD or PTSD treated with either RTM or ASSYST interventions are analyzed from a qualitative perspective. During the RTM intervention, each client was interviewed at least 9 times to assess their subjective attitude toward the trauma. We analyzed the type of psychotrauma, the subjective perception of the duration of the trauma, the client's association/dissociation with the trauma, the use of past or present tense in describing the trauma, the level of detail in describing the trauma, and feelings of distress, fear, horror and helplessness in describing the trauma.

Specifika IPA a etika výzkumu zaměřeného na lidi s poruchou autistického spektra

Čermáková, V., Ward, A.

Masarykova univerzita

Přestože je IPA užitečným nástrojem k popisu fenoménů na základě žité zkušenosti účastníků studií, autoři by měli dbát na specifika zkoumané populace a měli by mít možnost metodu populaci v mezích validity přizpůsobit. Úskalí IPA se v tomto ohledu ukázala v mém výzkumu lidí s poruchou autistického spektra, na kterém bych problematiku ráda ilustrovala. Výzkumu se zúčastnili celkem 4 participanti a výsledkem je 7 hlavních témat: Hyperreaktivitu považuji za talent, Hyperreaktivita mi ztěžuje život, Dotek je prostředkem lásky, O smyslovém prožívání je náročné mluvit, ASP jako zdroj zmatení, Snažím se aktivně zvládat svou citlivost, S hyperreaktivitou nemohu nic dělat. Důležitým aspektem mé práce byla také etika výzkumu, která má v případě některých výzkumných vzorků taktéž svá specifika. Protože ve výzkumu menšinových populací hrají kvalitativní metody důležitou roli, ráda bych svým příspěvkem otevřela diskusi odborné veřejnosti právě na téma úskalí a možností rozvoje IPA.

**„It is you, who's not able to read my writing, just because
there as an I instead of an Y.“
Understanding the lived experience of living with SLD.**

Černickaja, K., Sokolová, L.

*Institute of Applied Psychology, Faculty of Social and Economic Sciences, Comenius University in
Bratislava*

Specific learning disorders (SLD), also known as a dyslexia, dysgraphia, dysortographia or dyscalculia, do not miraculously vanish in adulthood, despite the fact that they are often associated mainly with children and school environment, rather than with adults, universities and workplace. The purpose of this contribution is: a) to present results of our study, which aimed to get as close as possible to experience of young people living with SLD; b) but also to present our qualitative approach, especially interpretative phenomenological analysis (IPA) not only as a method of analysis, but also as a methodological framework of this project.

Five adults, who were previously diagnosed with SLD, were individually interviewed focusing on the most important events of their life with SLD. Life story interview guide was used as a tool enabling the researcher to obtain an authentic lived experience of these individuals. Since the life story approach can be difficult for the participant, a visual method - timeline - was chosen as an auxiliary tool during the interviews while it later served as an additional source of information for the IPA. Neurodiverse people, including people, who live with SLD, experience life differently than neurotypical individuals. Specifically, individuals with SLD must fight the ongoing narrative of lower intelligence, which has its roots in the social stigma reflected in their experience.

Grantová afiliácia: VEGA 1/0119/21, UK/120/2022

Dospievajúci s emocionálnymi a behaviorálnymi problémami v systéme starostlivosti – pohľad dospievajúcich a rodičov

Dankulincová, Z., Bosáková, L.

Ústav psychológie zdravia a metodológie výskumu, Lekárska fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Emocionálne a behaviorálne problémy (EBP) sú najčastejšími problémami duševného zdravia počas dospievania. Odhaduje sa, že nimi trpí približne 10 – 20 % dospievajúcich. Dospievajúci s EBP zažívajú horšie fungovanie v rôznych oblastiach života a ak sa tieto problémy neriešia, môžu pretrvávať až do dospelosti. Nie všetci dospievajúci s EBP dostávajú primeranú starostlivosť, a ak áno, často je rozložená nerovnomerne, pričom niektorí sa k starostlivosti nedostanú vôbec. Systémom starostlivosti rozumieme komplex jednotlivcov a inštitúcií, ktoré prichádzajú do kontaktu s dospievajúcimi s EBP a s ich rodinami, od poradenskej či psychologickej podpory až po psychiatrickú starostlivosť. Dospievajúci a ich rodičia sú svojou perspektívou dôležitým zdrojom informácií, ktoré môžu pomôcť zlepšiť fungovanie existujúceho systému starostlivosti. Pre hlbšie pochopenie skúseností s poskytovanou starostlivosťou s cieľom prinášať pohľad na možnosti jej vylepšenia v súčasnosti realizujeme naratívny kvalitatívny výskum metodikou DIPEX. V rámci tejto metodiky pripravujeme dva moduly o skúsenostiach so systémom poskytovanej starostlivosti z perspektívy samotných dospievajúcich a ich rodičov. Z plánovaného množstva rozhovorov sme doteraz realizovali 5 rozhovorov s dospievajúcimi a 7 rozhovorov s rodičmi, na základe ktorých chceme prezentovať predbežné výsledky a ilustrovať tak možnosti využitia DIPEX metodiky pri kvalitatívnom skúmaní skúseností s poskytovanou zdravotnou starostlivosťou.

Profilování násilné radikalizace – lze v praxi kvalitativně odhalovat a hodnotit hrozbu extrémistického násilí?

Diviš, T.

Policie České republiky/ katedra psychologie, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova

Porozumění hrozbám plynoucím z násilného extremismu a radikalizace, včetně možností jejich včasného a záchytu a minimalizace, je jednou z aktuálních výzev moderní doby. V těchto souvislostech si tento příspěvek klade za cíl prezentovat výzkum věnovaný některým specifickým požadavkům na odhalování reálnosti hrozby zmíněných fenoménů, včetně jejich zpracování do konkrétního a v přímém výkonu bezpečnostní praxe upotřebitelného hodnotícího mechanismu. Operacionalizace teoretických konceptů v oblasti hodnocení rizika násilného extremismu je nezbytným předpokladem k přijetí adekvátních opatření a efektivnímu potlačení společensky nežádoucích projevů extrémistického násilí. Jejich praktická aplikace použitelná v každodenní praxi bývá častou slabinou řady již existujících přístupů k identifikaci, hodnocení a prevenci radikalizace. Část příspěvku bude tedy věnována navrženému hodnotícímu mechanismu, jeho vhodnému nastavení s důrazem na varovné signály, které naznačují směřování k rizikovému jednání často předcházející samotný akt bezprostředního násilí. V neposlední řadě pak nelze opomenout kvalitativní ověření funkčnosti navrženého mechanismu v kontextu různých aplikačních mantinelů, dosažitelné efektivity a teritoriálních specifik České republiky.

In defence of traditional ethnography in the world governed by Big Data

Drżkiewicz, E.

Lund University & Sociologický ústav SAV

In the last few years we have seen an explosion of studies applying digital research methods. This is especially the case for the studies of extremisms, disinformation or conspiracy theories. This is understandable because digital sphere is the space where conspiracy theories and disinformation are the most visible. Digital methods are good because they generate interesting results especially in regard to tracking and mapping. But even the biggest proponents of computational methods recognize their shortcomings: underestimating the messiness of digital culture, neglecting historical and cultural contexts, the inability to provide behavioural data. So why do so few people opt for qualitative research methods and studying movements propagating conspiracy theories outside of digital environments? What are the key challenges for applying traditional ethnographic research methods in this field? There are many issues to consider here. For instance, studying conspiracy theories calls into question the myth of anthropological fieldwork as a generative space built on a positive relationship with informants. If some form of affinity is important for successful ethnographic research, how can one study conspiracy theories that potentially spread hate without being accused of 'siding with the enemy'? Scholars applying ethnographic methods might fear providing a platform to dangerous ideas. Another reason for the limited number of ethnographic studies is the difficulty in accessing the field – groups endorsing conspiracy theories are often reluctant and sometimes hostile to research participation. However, studies conducted through qualitative methods show clearly that they yield valuable insights that cannot be gained through quantification and computation alone. Ethnography has exceptional ability to provide a means to understand complex social phenomena from the perspective of those experiencing them. Most methodologies try to narrow the focus and limit the amount of 'noise' to generate the 'raw' data. Ethnography does the opposite: it works to both describe all the noise, and to understand the theme of the research within that noisy context. So, how can ethnography help us to make sense of disinformation, conspiracy theories and movements propagating them? How

it can be done safely and effectively? And is it worth it? In the world governed by Big Data can scholars using qualitative methods still make an impact?

Výkon trestu odnětí svobody z hlediska odsouzených mužů

Drahoňovský, J.

Katedra sociologie, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova

Tento příspěvek představuje výsledky terénního výzkumu, jehož cílem bylo odpovědět na otázku, jak odsouzení muži rozumějí svému aktuálnímu výkonu trestu odnětí svobody ve věznici s ostrahou v České republice. Cílem bylo vytvořit teoretický model sociální zásoby vědění odsouzených, jenž jim slouží k jejich každodennímu uspořádávání zkušeností a k orientaci během jejich výkonu trestu. K tomu bylo provedeno terénní šetření v jedné typické věznici s ostrahou, data byla sebrána formou dvanácti nestrukturovaných interview a následně analyzována metodikou reflexivní tematické analýzy (Braun & Clarke, 2022). Na základě výsledků analýzy byl sestaven teoretický model sestávající ze šesti vzájemně propojených témat, která tvoří soubor sociálního vědění odsouzených. Výsledky byly diskutovány ve vztahu k dosavadnímu poznání, použité metodologii, validitě a možným aplikacím do penitenciární praxe.

Psychické zdravie v príbehoch stredného veku

Dubovská, E., Chrz, V., Poláčková Šolcová, I.

Psychologický Ústav AVČR, Praha

Stredný vek je prekvapivo jedno z najmenej skúmaných vývojových období. Štúdia pracuje s rozhovormi "midlife story interview", teda adaptovaného Life Story Interview (McAdams, 1995), ktoré boli realizované na vzorke 120 ľudí vo veku 40 až 60 rokov žijúcich v Českej Republike. Rozhovory pokrývali rôzne aspekty života v strednom veku: celkový príbeh stredného veku, najlepšie a najťažšie zážitky, body obratu, bilancovanie, hodnoty a presvedčenia o strednom veku, očakávania spoločnosti od ľudí v strednom veku. V tejto čiastkovej štúdii sa prostredníctvom tematickej analýzy pozeráme na spôsob, akým je v životných príbehoch tematizované psychické zdravie. Na základe analýzy boli predbežne identifikované základné kategórie tém: práca na sebe; kríza; rast; resiliencia; zdroje podpory.

Grantová afiliácia: Štúdia je realizovaná zo zdrojov Národného inštitutu pro výzkum socioekonomických dopadů nemocí a systémových rizik (SYRI) č. LX22NPO5101.

Rozvoj podnikavosti ako cesta, ale kam má viesť?

Fico, M., Škarková, L.

Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita

Cieľom nášho príspevku je predstaviť vybrané výsledky z nášho kvalitatívneho výskumu zameraného na učiteľov, ktorí do výuky integrujú projekty rozvíjajúce kompetenciu k podnikavosti u svojich žiakov. V našom kvalitatívnom výskume sa pokúšame nájsť odpoveď na hlavnú výskumnú otázku: Čo znamená kompetencia k podnikavosti pre učiteľov, ktorí deklarujú jej rozvíjanie u svojich žiakov? K jej zodpovedaniu využívame princípy zakotvenej teórie. Výskumný súbor tvorí osem učiteľov, ktorí boli vyšskolení v oblasti výukových projektov a v rozvoji kompetencie k podnikavosti. Na základe analýzy nám vznikla typológia učiteľov, ktorí majú rozdielne pochopenie pre to, čo kompetencia podnikavosti je, k čomu slúži jej rozvíjanie u žiakov a akou cestou sa vybrať pri práci s ňou. Táto typológia nám môže pomôcť pochopiť motiváciu učiteľov, ktorá ich vedie k tomu, aby túto kľúčovú kompetenciu u svojich žiakov rozvíjali a na základe toho budeme schopní my, vzdelávatelia budúcich učiteľov, ponúkať vhodne dizajnované kurzy v pregraduálnej príprave budúcich učiteľov.

Policista jako oběť?

Fonferová, L., Boukalová, H.

Katedra společenských věd Fakulty bezpečnostního managementu PA ČR v Praze

Může policista zažívat pocity oběti? Kdy a v jakých situacích? Je ochoten si tyto pocity připustit? Co je součástí prožitku a jak se „viktimgenní“ pocity projeví v jeho jednání? Hledání odpovědí na tyto otázky je jedním z výstupů výzkumného úkolu Aktuální problémy forenzní viktimologie a psychologie v rozvíjení sociálních kompetencí policistů při řešení psychicky a eticky náročných interakcí Katedry společenských věd Fakulty bezpečnostního managementu PA ČR v Praze, která se dlouhodobě zabývá zvládnutím psychicky náročných situací policistů a ostatních příslušníků IZS při výkonu jejich profesionální činnosti. Vlastní empirické šetření je navrženo jako kvalitativně-kvantitativní a probíhalo v několika fázích. Rámcovým designem kvalitativní fáze byla zakotvená teorie a výzkumný vzorek při využití různých metod (analýza dokumentů, polostrukturované rozhovory) tvořil 104 participantů (příslušníků PČR ve služebním poměru, většina z obvodních oddělení). Cílem tohoto příspěvku je informovat o podstatě, průběhu a výsledcích kvalitativního šetření souvisejícího se situacemi, které mají za následek vznik pocitů profesionálního selhání, ztráty omnipotence, nekompetentnosti, prožitků újmy, obav z možných následků – tedy i pocitů typických pro prožívání a chování oběti (toho, kdo oběť přináší, event. kdo se obětí stává).

Proč věnovat pozornost sebehodnocení učení?

Grombířová, J.

Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity

Současně rychle mění se svět klade důraz na to, aby žák/student vycházel ze školy vybavený souborem klíčových kompetencí, které mu v něm umožní úspěšně participovat. Jednou z nich je kompetence k učení, jejíž součástí je plánování, organizování, řízení a vyhodnocování vlastního učení. Důležitou součástí této kompetence je tedy sebehodnocení učení, které je rovněž pilířem formativního a komplexního rozvíjejícího hodnocení. Ve svém disertačním výzkumu se věnuji sebehodnotícím dovednostem učení žáků základních škol ve vztahu k vnitřní motivaci a autoregulaci učení. Toto téma, však otvírá řadu dalších výzev pro současný pedagogický výzkum i praxi.

Jak se žije rodičům dětí s vývojovou dysfází

Habrdová, K.

Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Katedra speciální pedagogiky

Teaser představuje chystanou stejnojmennou publikaci Mgr. Kateřiny Habrdové, Ph.D., která čerpá z výsledků jejího dizertačního výzkumu. Mapuje aktuální situaci rodin (resp. rodičů) dětí s vývojovou dysfází v České republice. Vývojová dysfázie (specificky narušený vývoj řeči) vytváří specifické podmínky jak pro vývoj dítěte, tak pro naplňování rodičovských rolí. Jaké důsledky pro rodičovství vývojová dysfázie přináší? Jaká témata pociťují rodiče těchto dětí jako palčivá? Jak na ně reagují? Kde hledají pomoc a kde se jim dostává podpory? Zmiňovaný výzkum byl veden kvalitativními metodami, ve výzkumném vzorku bylo 25 rodičů ze 20 rodin, které měly alespoň jedno dítě již diagnostikované s vývojovou dysfází. Výzkum probíhal v rozmezí let 2015 - 2021.

Manželstvo ako prežitok alebo ideálna forma rodičovstva? Postoje voči rodičovským konšteláciám na Slovensku.

Hargašová, L., Šul'ová, M.

Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v.v.i., Bratislava

Vplyvom druhej demografickej vlny sa výskyt nemanželských foriem rodín na Slovensku zvyšuje a pozorujeme rozmanitosť rodičovských konštelácií. Spoločnosť k tejto diverzite zaujíma nerovnaké postoje a tak vzniká určitý rebríček viac či menej preferovaných, tolerovaných rodičovstiev. Dôveru v schopnosť rôznych rodičovských konštelácií zabezpečiť deťom dostatočnú kvalitu života sme skúmali prostredníctvom dotazníkovej položky s nútenou voľbou (dáta získané v roku 2018 na Slovensku na reprezentatívnej vzorke 1040 rodičov). Ďalej nadviazalo skúmanie prostredníctvom 50 kvalitatívnych interview s rodičmi z rôznych foriem rodín realizovaných na Slovensku v roku 2020. V nich boli okrem otázok o starostlivosti o dieťa bolo zaradené aj dopytovanie sa na postoje voči rôznym formám rodičovstva. Uskutočnili sme obsahovú analýzu postojov z perspektívy samotných rodičov. Participanti a participantky reflektovali spoločenské normy i zdroje spoločenského nastavenia. V závislosti od pozície a osobných skúseností bola vyjadrená miera akceptácie rodičovstiev, ktoré nejakým spôsobom narúšajú laickú predstavu o "tradičnej" rodine. Tematizované boli ako prejavy prijatia, legitimizácie rôznorodosti tak aj neuznanie rovnakej hodnoty „iným“ rodičovstvám; obavy zo šikany, spoločenskej stigmy a negatívnych dopadov na rodiny. Incidencie porovnávania jednotlivých rodičovských foriem naznačujú prítomnosť ich subjektívnej hierarchizácie.

Grantová afiliácia: VEGA 2/0035/21

Occupational stress and coping resources in crisis intervention helpline professionals: A grounded theory approach

Hlaváčová, K., Zábrodská, K.

Univerzita Karlova

Professionals working at the crisis intervention helpline often engage in challenging conversations surrounding stressful or traumatic events as part of their daily responsibilities. Therefore, examining and developing effective strategies to cope with occupational stress is vital for these professionals in order to maintain their work ability and mental health. This study applied a grounded theory approach to develop a theoretical model of coping resources utilized by crisis interventionists in coping with stress associated with their occupation. Specifically, the aim of the study was to identify the key occupational stressors, coping strategies, intervening conditions, and the outcomes of coping within a selected sample of professionals employed at Czech crisis intervention helplines. The data were collected through semi-structured interviews involving 14 participants and analyzed using grounded theory methodology. The analysis identified three main categories of coping resources: stress recovery techniques, personal/social resources, and organizational/professional development resources. In particular, the analysis underscored the significance of organizational support, including debriefing and high-quality supervision. Additionally, it highlighted the importance of establishing clear boundaries between work and personal life, as well as promoting self-awareness as essential strategies for managing occupational stress. These findings provide insights into successful stress management practices and may offer guidance for interventions aimed at enhancing employee well-being in helping professions.

Skúsenosti pacientov s narkolepsiou na Slovensku

Hlodák, J.

Fakulta sociálnych a ekonomických vied, Univerzita Komenského, Ústav aplikovanej psychológie

Narkolepsia je vzácné neurologické ochorenie, ktoré ovplyvňuje cyklus bdenia a spania, čo spôsobuje nekontrolovateľné zaspávania počas dňa. Nadmerná denná spavosť, ako hlavný príznak tohto ochorenia, sa následne prejavuje v rôznych situáciách, či už počas pasívnych činností, ale aj počas chôdze či rozhovoru. Pacienti s prvým typom narkolepsie trpia taktiež kataplexiou, príznakom, ktorý sa prejavuje ochabnutím priečne pruhovaného svalstva. Tento symptóm sa prejavuje pri prežití silného emočného zážitku, prevažne pozitívneho, napríklad smiechu, radosti či nadšenia. Aj kvôli tomu je toto ochorenie nebezpečné pre udržanie zdravia a kvôli symptomatológii je u pacientov častá nezamestnanosť, nemožnosť šoférovania a rôzne iné emočné i sociálne dopady na kvalitu života jedinca. S využitím metodológie DIPEX sa zameriavame na skúsenosti pacientov s narkolepsiou na Slovensku, kde doteraz v rámci celej krajiny evidujeme len okolo 70 diagnostikovaných pacientov. Tento údaj je v porovnaní so štatistikami iných krajín nízky a predpokladá sa, že môže byť ovplyvnený nedostatočnou informovanosťou o ochorení a zamieňaním symptómov za príznaky lenivosti, kvôli čomu potencionálni pacienti s narkolepsiou neprejdú diagnostickým procesom. Vďaka skúsenostiam pacientov chceme preto zároveň šíriť informovanosť a povedomie o narkolepsii nie len v rámci všeobecnej verejnosti, ale so vzniknutým internetovým modulom prispieť k edukačnému procesu budúcich zdravotníkov, lekárov či psychológov.

The opportunities and challenges created by human annotation for the development of automated content analysis tools in Slovak language

Holosová, K., Findor, A.

*Ústav európskych štúdií a medzinárodných vzťahov, Fakulta sociálnych a ekonomických vied,
Univerzita Komenského Bratislava*

Our paper explores the impact of media discourse on attitudes towards migration, migrants, and migration policies in Slovakia by creating tools for content analysis in Slovak language. Harnessing the analytical potential of the automated tools for systematic analysis of textual content like SlovakBERT, we address the unique challenges posed by Slovak language processing. Our analysis of media discourse from 2003 to 2022 employs natural language processing and supervised machine learning (SML) based on continuous data annotation, model validation, and the iterative improvement of the annotation process. This cycle leads to the evolution of enhanced data and SML models, creating new research opportunities and methodological challenges. Central to our research procedures are human annotators who play a crucial role in systematically evaluating the methods and procedures currently in use. Their insights have been instrumental in highlighting the process's complexities and identifying potential challenges. Addressing current limitations is our key focus, and we aim to actively review the prospects and limitations arising from human annotations. We aspire to merge qualitative and quantitative methodologies to deepen our understanding of the intricate dynamics related to the analysis of media representations of migration. Our experience might not only benefit migration-related research but could also inform other thematic applications across social sciences.

Diskurzívne stratégie a ich rola pri výskume dezinformácií

Choleva, J.

Jazykovedný ústav L. Štúra SAV

V príspevku predstavím, ako by zistenia výskumu (jazykových) ideológií mohli obohatiť detekciu dezinformácií. Existuje viacero podôb chápania pojmu ideológie (ako semiotický proces, falošné predstavy, ktoré pomáhajú legitimizovať dominantnú politickú moc, spoločensky podmienené ilúzie, myslenie o identite...) a taktiež mnoho prístupov k ich odhaľovaniu. Tzv. fact-checking tu má podobne ako pri výskume dezinformácií svoje limity. V príspevku ukážem niekoľko príkladov stratégií diskurzu (na úrovni metapragmatiky), ktoré sa v textoch uplatňujú a potenciálne je možné vyvinúť algoritmy na ich detekciu na báze veľkých jazykových korpusov.

Užití ohniskové skupiny při zkoumání digitální gramotnosti seniorů

Janouchová, E.

Univerzitě Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Ústav sociálních studií, Česká republika

Konferenční příspěvek prezentuje volbu kvalitativního výzkumného designu v rámci pilotní části výzkumu. Cílem je získání širší perspektivy na zvolené téma „Digitální gramotnost seniorů v kontextu institucionální edukce univerzit třetího věku“ a identifikovat klíčové aspekty, které by mohly být podrobeny hlubší analýze v kvantitativní části výzkumu. Zvolená metoda fokusované (ohniskové) skupiny přispěje při sestavování dotazníků k jeho validitě. Moderátor řídí diskuzi v souladu se skupinovou dynamikou, tak aby efektivně získal velké množství dat. Představený záměr zdůrazňuje vhodné využití a přínosu kombinace obou výzkumných strategií.

Zkušenosti psychoterapeutů s rutinním měřením výsledků v psychoterapii – Systematické review

Jonášová, K., Řiháček, T., Doležal, P., Čevelíček, M.

Katedra psychologie, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita

Ve svém příspěvku bych ráda představila kvalitativní meta-analýzu 45 studií, kterou jsme s kolegy provedli začátkem roku 2023. Cílem této studie bylo syntetizovat výsledky existujících kvalitativních studií zkoumajících, jak klinici používají rutinní měření výsledků terapie (Routine Outcome Monitoring - ROM) při své práci s klienty. Kvalitativní meta-analýzy patří mezi poměrně nové metody výzkumu, ale jejich přínosy jsou značné. Můj příspěvek by byl zaměřený primárně na metodologii kvalitativní analýzy od počáteční registrace v databázi PROSPERO (Jonášová et al. 2022) po spolupráci při analýze dat a generování výsledků.

Jak učitelé Montessori škol podporují žákovskou samostatnost

Jurčík, M.

PdF MU Brno, Katedra pedagogiky

Příspěvek sleduje, jak učitelé v Montessori školách podporují u žáků samostatnost v procesu učení. Zaměřuje na analýzu strategií a praktik, které učitelé v Montessori školách využívají. Montessori pedagogika zdůrazňuje individuální učení a rozvoj žáků na základě jejich vlastních zájmů a tempa. Cílem tohoto příspěvku je porozumět konkrétním metodám, které učitelé Montessori aplikují k posílení schopnosti žáků pracovat samostatně, rozhodovat se a řešit problémy. Metodologie tohoto výzkumu zahrnuje pozorování ve třídách Montessori škol a reflektivní rozhovory s učiteli. Výsledky této studie mohou poskytnout cenné poznatky pro učitele, školní vedení a výzkumníky v oblasti pedagogiky. Porozumění efektivním strategiím podpory samostatnosti učitelů Montessori může přispět k rozvoji pedagogických postupů i ve standardním vzdělávacím prostředí.

Rámce a roviny trauma-informovaného (senzitivného) prístupu v kvalitatívnom výskume

Karkošková, S.

katedra sociálnej práce, Fakulta sociálne ekonomická Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

Prístup zohľadňujúci poznatky o traume by mal byť považovaný za neopomenuteľnú súčasť etiky výskumu vždy, keď sa vo výskume dopytujeme osôb na citlivé zážitky, zvlášť ak ide o ich skúsenosti s interpersonálnym násilím. Hoci nám tieto osoby udelia informovaný súhlas s ich participáciou vo výskume, v priebehu výskumného rozhovoru môže dôjsť k ich nadmernému psychickému rozrušeniu a retraumatizácii. Aplikácia princípov trauma-informovaného prístupu má za cieľ prispieť k maximálnemu bezpečiu participantov a participantiek, zvýšiť ich kapacitu zotrvať v komunikácii a zamedziť ich retraumatizácii. Aj v období prípravy na výskumný rozhovor a po jeho skončení existujú situácie a podnety, ktoré je potrebné poctivo reflektovať, aby neboli pre preživších zdrojom ich retraumatizácie. Popri braní ohľadu na vnímanie a prežívanie preživších, je však dôležité aby výskumníci a výskumníčky nestratili zo zreteľa potrebu starostlivosti o seba samých. Ak totiž venujú výskumnú pozornosť interpersonálnemu násiliu, môžu pociťovať sprostredkovanú traumatizáciu (vicarious trauma). Tá ohrozuje nielen výskumníčky a výskumníkov prichádzajúcich do priameho kontaktu s obeťami/preživšími interpersonálneho násilia, ale aj tých, ktorí spracovávajú výskumné dáta. Príspevok predstaví rôzne rámce a roviny tejto u nás dosiaľ opomínanej problematiky.

Bol to šok! Emocionálne prežívanie pacientov s rakovinou semenníkov v rôznych fázach ochorenia a liečby (pilotná štúdia)

Karlíková, B., Uhrecký, B., Gurňáková, J.

Ústav experimentálnej psychológie, Centrum spoločenských a psychologických vied Slovenskej akadémie vied

Rakovina semenníkov prináša fyzické, ale aj emocionálne zmeny, ktoré majú dopad na kvalitu života pacientov. Muži tak čelia psychickému dopadu liečby nielen v podobe straty reprodukčného orgánu, ale aj vedľajších účinkov z orchiektómie a chemoterapie (Rossen et al., 2009; Ryan & Hoyt, 2018). Pacienti sa snažia prijať diagnózu a naučiť sa s ňou žiť. Zároveň je prítomné úsilie udržať si empatiu voči sebe a vyjadrovať pocity z prežívaného ochorenia a liečby (Williams & Lynn, 2010; Sirois et al., 2015). Doterajšie výskumy nevenovali dostatočnú výskumnú a psychologickú pozornosť emocionálnemu prežívaniu pacientov s rakovinou semenníkov. Cieľom tejto pilotnej kvalitatívnej štúdie bolo longitudinálne sledovanie a explorácia emocionálneho prežívania pacientov s rakovinou semenníkov v rôznych fázach ochorenia a liečby chemoterapiou. Súbor: 8 slovenských mužov vo vekovom rozmedzí 23-56 rokov z Národného Onkologického Ústavu v Bratislave. Metóda: tématická analýza rozhovorov pred nástupom, počas a po absolvovaní liečby. Výsledky: emocionálne prežívanie pacientov súviselo s obdobím liečby a počtom absolvovaných cyklov chemoterapie. Najčastejšie témy reflektovali prežívanie hnevu, strachu, stresu a obáv. Po ukončení liečby sa emocionálne prežívanie stabilizovalo, ale stále bol prítomný pretrvávajúci strach z možnej recidívy ochorenia a budúceho fungovania v bežnom živote.

Grantová afiliácia: Doktogrand č. APP0360

Ako vnímajú svoju skúsenosť ženy, ktoré zažili traumatický pôrod: Interpretatívna fenomenologická analýza

Kotříková Rašmanová, M., Dubovská, E.

Institut sociálního zdraví OUSHI /Univerzita Palackého v Olomouci

Výskumné rozhovory boli realizované s 11 ženami oslovenými na základe pozitívneho skóre City Birth Trauma dotazníka, ktorý je zameraný na PTSP v súvislosti s pôrodom. Všetky participantky rodili na Slovensku, porodili v riadnom termíne, išlo o ich prvú pôrodnú skúsenosť a od traumatického pôrodu ubehlo 6 mesiacov až 5 rokov. Všetky účastníčky výskumu plánovali rodiť vaginálne. V 2 prípadoch pôrod prebehol inštrumentálne a v 3 prípadoch skončil akútnou sekciou. Výskumné rozhovory boli semištrukturované, použitá bola Fenomenologická interpretatívna analýza (IPA). Cieľom analýzy bolo nadobudnúť lepší vhl'ad do okolností, ktoré pre porozumenie ich traumatickej skúsenosti vnímali ako kľúčové samotné respondentky. Na základe rozboru bolo identifikovaných 5 hlavných tém, ktoré v rozprávaní žien najviac vystupovali do popredia a vzájomne sa prelínali: strata kontroly, zlomenie vôle, objektifikácia, pocit osamotenía, strata materských kompetencií.

Kvalita v kvalite (minulosť, prítomnosť a budúcnosť)

Kočíšová, L.

Katedra pedagogických štúdií, Pedagogická fakulta, Trnavská univerzita

Kritéria kvality v kvalitatívnom výskume predstavujú postupy, ako zabezpečiť dôveru vo výsledky kvalitatívnych výskumov (rigorozita). V minulosti (ale aj v súčasnosti) je možné rozlišovať rôzne prístupy k rigorozite a to od odmietania kritérií kvality, preberania kritérií kvality z kvantitatívneho výskumu až k zavádzaniu nových kritérií. Cieľom príspevku je pozrieť sa na súčasnosť v kritériách kvality (používanie postupov navrhnutých Lincolnovou a Gubom; vytváranie vlastných postupov v rámci rôznych postupov analýzy dát, používanie zoznamu postupov v predregistrácii, ...) a zároveň načrtnúť budúcnosť, aká nás v tejto problematike čaká.

Obchod s dětmi jako legitimní prostředek na cestě k tvorbě rodiny?

Konečná, H.

UHP, ZSF, Jihočeská univerzita

Asistovaná reprodukce s pomocí třetí (čtvrté, ...) osoby, odborně nazývaná 3rd party reproduction, je dynamicky rostoucím medicínským oborem. Jejím prostřednictvím se vytváří speciální typ patchworkových rodin, rodin, které jsou patchworkem hned od svého začátku. Národní legislativy týkající se dárcovství částí těla v EU jsou vázány evropskou legislativou, konkrétně tzv. Tkáňovou direktivou z roku 2004. V současné době se diskutuje nad novým Nařízením Evropského parlamentu a Rady o standardech jakosti a bezpečnosti látek lidského původu určených k použití u člověka. Princip altruismu a nekomerčnosti je v něm ponechán, odpovědnost za rozhodnutí etické a organizační povahy však komise nechává na členských státech. Zásadním psychosociálním a tím i právním tématem je vztah mezi dárcem gamet, příjemci a takto narozeným dítětem. V počátku asistované reprodukce se striktně dodržovala anonymita, aby se nenarušovala rodina. Reinterpretace identity a dětských práv však vede státy k tomu, že postupně přecházejí k systému „open identity“, kdy dítě má právo v dospělosti v registru požádat o identifikující údaje o dárci gamet, případně se s ním setkat. Dostupnost komerčních genetických testů ovšem způsobila, že děti, poloviční sourozenci a dárci se hledají na vlastní pěst a učinila tím systém „open identity“ nefunkční. Jako o potenciálním řešení se uvažuje o systému „polyparenthood“, kdy skupina tří a víc osob podstoupí asistovanou reprodukci společně s tím, že budou společně tvořit rodinu.

Grantová afiliácia: Tato publikace vznikla se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci programu ÉTA (projekt č. TL05000144, Kvalita a udržitelnost programů dárcovství částí těla v ČR).

„Už ani nesnívam, asi nemám nárok“: Aspekty ženského bezdomovectva a injekčného užívania drog

Kováčsová, L.

Príspevok vychádza z diplomovej práce, ktorej cieľom bolo popísať komplexnú životnú skúsenosť žien bez domova, ktoré súčasne užívajú drogy injekčným spôsobom vo vybraných exponovaných lokalitách v Bratislave. Aké boli príčiny toho, že prišli o domov? A aký je ich prístup k zdravotnej a sociálnej starostlivosti? Odpovede na tieto otázky som sa snažila získať prostredníctvom kvalitatívnych rozhovorov. Príspevok približuje špecifiká ženského bezdomovectva a injekčného užívania drog ako komplexných fenoménov s významnými sociálnymi dôsledkami. Text sa tiež venuje komplexnosti identít týchto žien, ich životným skúsenostiam a stratégiám, ktoré musia využívať k svojmu prežitiu v rámci normatívnej spoločnosti. Výsledky výskumu ukázali, aké dôsledky na život žien má ich viacnásobne marginalizovaná identita, a prečo je dôležité zameriavať sa aj na rodové aspekty vo výskume a poznaní bezdomovectva, aby nedochádzalo k zneviditeľňovaniu ženskej skúsenosti v spoločnosti. Príspevok sa tiež bude zaoberať rôznymi etickými otázkami, s ktorými som sa ako výskumníčka v procese výskumu vysporiadávala.

Nedůvěra, stres, hostilita – Předvoj konspiračních domněnek o válce na Ukrajině

Kovář, D., Filip, M.

Psychologický ústav AV ČR

Před současným výzkumem konspiračního myšlení stojí výzva v rekrutování participantů vyznačujících se propracovaným systémem konspiračních domněnek. Dosavadní výzkum je totiž je z velké části postaven na souborech participantů, z nichž jen u malé části je konspirační myšlení opravdu rozvinuté. To vzbuzuje otázku, do jaké míry jsou současné poznatky podmíněné nedůvěrou konspiračně uvažujících participantů a jejich neochotou účastnit se vědeckých výzkumů. V příspěvku představíme studii navazující na pandemický výzkum, tentokrát zasazený do kontextu války na Ukrajině. Nabídneme Tematickou analýzu výpovědí 30 participantů se silně rozvinutým konspiračním myšlením, kteří k objasnění války neváhají využít mimo jiné i nelidské či nadpřirozené síly. Ukážeme si, jakým způsobem reagují na zpochybnění jejich přesvědčení, jak hluboké či omezené mají porozumění vůči „společenskému stádu“ a v neposlední řadě probereme také různé typy konspiračních teorií. Avšak krátký pohled na data jasně ukáže, že se nejedná o homogenní soubor postojů. Vztah ke konspiračním teoriím je rozmanitý, a naše studie naznačuje, že může mít odlišné vlivy na prožívání těchto osob a vypořádání se s dopady války.

Ako zdravotníci a zdravotníčky na Slovensku vnímajú psychologické bezpečie?

Kupkovičová, L., Skoumalová, I.

Ústav aplikovanej psychológie, Fakulta sociálnych a ekonomických vied, Univerzita Komenského v Bratislave

Ústav psychológie zdravia a metodológie výskumu, Lekárska fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Psychologické bezpečie je definované ako spoločné presvedčenie, že pracovné prostredie je bezpečný priestor na vyjadrovanie názorov bez strachu z poníženia alebo z trestu (Edmondson, 1999). Zdravotníkom a zdravotníckam psychologické bezpečie umožňuje otvorene komunikovať obavy o bezpečnosť pacientov a pacientiek. Vďaka tomu by bolo možné predchádzať vzniku preventabilných medicínskych chýb a nežiaducich udalostí, ktoré sú v zdravotníctve časté, a teda aj predchádzať ich negatívne vplyvu na pacientov a pacientky, na zainteresovaných zdravotníkov a zdravotníčky, i na samotný zdravotnícky systém. Keďže téma psychologického bezpečia nie je v slovenskom zdravotníctve dostatočne preskúmaná, cieľom výskumu bolo prostredníctvom individuálnych kvalitatívnych rozhovorov zistiť, ako zdravotníci a zdravotníčky vnímajú psychologické bezpečie. Výskumu sa zúčastnilo 16 zdravotníkov a zdravotníčok. Rozhovory boli analyzované metódou konvenčnej obsahovej analýzy s využitím prvkov konsenzuálnej analýzy. Výsledky preukázali, že zdravotníci a zdravotníčky sa snažia komunikovať o rizikových situáciách v zdravotníctve, ako konkrétne facilitátory zaznievali napríklad možnosť ozvať sa a tímová a priateľská atmosféra na pracovisku. Vo výsledkoch sme však zachytili nedostatočnú mieru psychologického bezpečia k nadriadeným pracovníkom a pracovníckam, čo bolo spojené s bariérami hierarchická pozícia a strach z dôsledkov komunikovania obáv. Výskum poukazuje na potrebu zlepšenia psychologického bezpečia v klinickom prostredí na Slovensku.

Kam dál se čtenářskými deníky? aneb Čtenářské deníky pohledem studentů učitelství

Laufková, V., Štípek, J., Kadrnožková, M.

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy

Příspěvek se zabývá čtenářskými deníky, které jsou dlouhodobě předmětem zájmu pedagogů, didaktiků a dalších odborníků (srov. Macurová, 2009; Soukal, 2010). Diskuze jsou vedeny např. o jejich účelu z hlediska vzdělávacích cílů (Šafránková, 2006; Altmanová a kol., 2011; Vala, 2017; Ahmadi & Yanuarti, 2020), ale v poslední době též o roli digitálních technologií, resp. umělé inteligence a jejich vlivu jak na samotné čtenářské zkušenosti, tak na autenticitu a zpracování čtenářských deníků (Ahmad et al., 2020). V našem výzkumu jsme se zabývali otázkou, jak čtenářské deníky reflektují VŠ studenti učitelství v 1. ročníku, kteří s nimi mají ještě čerstvou zkušenost a zároveň již nejsou přímými účastníky výuky, která je vyžadovala. Stanovili jsme hlavní výzkumnou otázkou: Jak reflektují čtenářské deníky, resp. záznamy z četby?; tu jsme rozpracovali do následujících dílčích výzkumných otázek: S jakými formami záznamů z četby mají zkušenosti? Jakým význam v nich spatřují? Jakým způsobem je zpracovávali? Pro sběr dat byla zvolena metoda skupinových rozhovorů ve 4 ohniskových skupinách, stanovených dle stud. programů: Učitelství 1. st. ZŠ, Speciální pedagogiky, Českého jazyka a literatury a Informačních a komunikačních technologií. Po přepisu dat bylo využito otevřené kódování. Výpovědi byly nejprve analyzovány jednotlivě a následně byly podrobeny cross-case analýze. Zjištění výzkumu pomáhají porozumět podobě současné výuky ČJL, jejím problematickým aspektům, ale naznačují i možnosti rozvoje čtenářství žáků.

Ako skúmať diskurzy, sociálne normy a skúsenosti spojené s migráciou

Láštiová, B.

Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV

Toto sympóziu predstavuje štyri pohľady na migrantov a migráciu na Slovensku, z perspektívy komunikačných vied a sociálnej a politickej psychológie. Presentujeme rôzne formy kvalitatívneho výskumu migrácie, pričom kombinujeme poznatky z automatizovaného spracovania jazyka, analýzy diskurzu adolescentov, reflexívnej tematickej analýzy motívácií aktivistov a aktivistiek angažovať sa v aktoch solidarity, a skúsenosti ukrajinských utečencov a utečieniek na Slovensku. Prvá štúdia sa zaoberá možnosťami a výzvami, ktoré predstavuje ľudské anotovanie pre vývoj nástrojov automatizovanej obsahovej analýzy v slovenskom jazyku, aplikovanej na analýzu mediálneho diskurzu o migrácii, migrantoch a migračnej politike v rokoch 2003-2022. Štúdia prepája kvalitatívnu a kvantitatívnu metodológiu na dosiahnutie diferencovaného porozumenia. Druhá štúdia skúma, ako slovenskí adolescenti a adolescentky konštruujú normatívne kontexty podpory utečencov z Ukrajiny a Rómov, obetí priameho, resp. štrukturálneho násillia. Skúmajú odraz spoločenských noriem v ich diskurze, štúdia analyzuje zdôvodnenia medziskupinových postojov prezentované v mikrokontextoch fókusových skupín. Tretia štúdia sa zameriava na solidaritu s ukrajinskými utečencami a utečenkami na Slovensku po invázii vojsk Ruskej federácie v roku 2022. Na základe teoretických modelov kolektívnej akcie a spojenectva skúma motivácie jednotlivcov pre podporu znevýhodnených skupín. Štvrtá štúdia exploruje vnímanie podpory, ktorú Slovensko poskytuje ukrajinským utečencom a utečenkám od začiatku vojny. Prostredníctvom tematickej analýzy diskusií vo fókusových skupinách osvetľuje polarizáciu spoločnosti, diskrimináciu a potenciálne zločiny z nenávisti voči tejto zraniteľnej skupine. V sympóziu uvažujeme o tom, ako môžeme kvalitne kvalitatívne skúmať diskurzy spojené s migráciou, a to predovšetkým v ambivalentných normatívnych kontextoch a období spoločenských kríz.

Prípadové štúdie typu aplikovaných učebných scenárov a storytelling vo vyučovaní psychológie

Lemešová, M., Demkaninová, D., Minarovičová, K.

Univerzita Komenského v Bratislave, Pedagogická fakulta, Katedra psychológie a patopsychológie

Vyučovanie psychológie v nepsihologicky orientovaných študijných odboroch na univerzitnej úrovni je rozhodne nemalou výzvou. Odovzdávanie psychologických poznatkov v rozmanitých študijných programoch by sa malo, okrem iného, do značnej miery zameriavať na pripravovanú profesiu, reflektovať jej potreby a preniesť prax do prednáškovej sály. Jedným z vhodných nástrojov, s dlhou tradíciou aj v oblasti kvalitatívneho výskumu, sú prípadové štúdie zachytávajúce reálne alebo fiktívne prípady z rôznych oblastí ľudského života s cieľom porozumieť určitému javu. Ku klasickým prípadovým štúdiám sa pridáva storytelling či jeho digitálna verzia alebo aplikované učebné scenáre, ktoré predstavujú nástroje stimulujúce učenie, vedú k emočnej zaangažovanosti a redukci stereotypov, rozvíjajú kritické myslenie. Pomáhajú aktívnejšie premýšľať o témach, ktoré sú často citlivé či vedú k radikalizácii v spoločnosti. V príspevku budú tieto pôvodne výskumné nástroje predstavené s dôrazom na možnosti ich využitia vo vyučovaní psychológie. Prezentovaná tiež bude vznikajúca vzdelávacia platforma Psychológia x-krát inak, v rámci ktorej bude dostupných 18 prípadových štúdií s úlohami a zadaniami, ktoré prepájajú psychologické disciplíny s odbormi, v ktorých sa psychológia vyučuje.

Grantová afiliácia: KEGA 035UK-4/2022 Psychologické vzdelávanie pre nepsihologické profesie: metodická a obsahová podpora

Možnosti začlenění kulturní specifičnosti výzkumu malých kulturních skupin do scientometrie

Linkov, V.

Ústav aplikovanej psychológie, Fakulta sociálnych a ekonomických vied, Univerzita Komenského v Bratislave

Kvalitativní výzkum se věnuje tématům týkajícím se prožívání u specifických skupin lidí, které mohou být malé. Může jít o malé skupiny, které se vyznačují svou specifickou kulturou. Pro porozumění jejich kulturnímu světu je pak vhodné používat jejich vlastní terminologii, s níž svůj svět popisují. Použití kulturně specifických pojmů znamená, že danou terminologii zná jen omezený počet vědců, kteří článek ocitují, a výzkum tak má málo citací. Se sílící rolí bibliometrického hodnocení pak jsou výzkumníci tlačeni kulturně specifickou terminologií opustit. Tento příspěvek probírá možnosti jak kulturní specifičnost výzkumu začlenit do bibliometrie tak, aby výzkumy malých kulturních skupin mohly být zachovány. Pokud by existovala scientometrická metrika měřící kulturní specifičnost, mohla by být začleněna do hodnocení vědy. Ve stávajících scientometrických databázích je ale podobná metrika téměř nemožná. Realističtější možností jak podobnou metriku zavést, je vytvořit ji jako webovou stránku, kde autor publikaci nahraje. Program by pak vzal publikaci a analyzoval kulturní specifičnost terminologie. Výsledkem by byl skóre kulturní specifičnosti, který by autor mohl přiložit ke své publikaci při periodickém hodnocení vědy. Hodnotící instituce by pak mohla takový skóre začlenit do hodnocení, takže kulturně specifický výzkum s málo citacemi by nebyl hodnocen jako špatný.

Smutná biologická rodina, opustené dieťa a intenzívna emocionálna náhradná matka: vymedzenie subjektivity v procese stávania sa náhradným rodičom

Lukšík, I.

Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV

Rozmanitosť rodinných foriem je na vzostupe. Menšinové rodinné formy sú označované ako diskurzívne závislé rodiny, pretože častejšie musia v komunikácii definovať a obhajovať svoju identitu. Výskum sleduje to, ako náhradní rodičia vymedzujú svoju rodinu a subjektívne pozície jej členov po osvojení si dieťaťa. Výskum bol realizovaný s 12 náhradnými rodičmi za pomoci interview. Výpovede boli analyzované za pomoci metódy kritickej diskurzívnej psychológie (CDP). Predbežné výsledky priniesli interpretačný repertoár smutnej biologickej rodiny a opusteného dieťaťa, na ktorý nadväzuje pozícia dokonalej, intenzívnej a emocionálnej náhradnej matky. Dôsledkom takejto kombinácie je nadmerná záťaž matiek, ktoré takúto subjektivitu prijímajú a spoluvytvárajú.

Leadership a management v akademické oblasti

Machovcová, K.

Psychologický ústav AV ČR, v. v. i.

Pracovní prostředí v akademickém sektoru prochází výraznými transformacemi, mezi nimi vyniká tlak na dosažení vyšší výkonnosti a zavádění principů manažerského řízení, které mohou mít negativní dopady na vztahy či duševní zdraví (Deem et al., 2007, Shin, Jung 2014). V této souvislosti se věnujeme výzkumu zaměřenému na dynamiku vedení na střední úrovni, konkrétně na úrovni kateder, a zkoumáme specifika role akademiků ve vedoucí pozici. V první vlně výzkumu jsme uskutečnili celkem 32 rozhovorů s vedoucími kateder (2015-15), následovanou druhou vlnou, kdy se nám podařilo získat 26 rozhovorů s původními respondenty (2021). Rozhovory byly analyzovány metodou reflexivní tématické analýze podle Braun a Clarke (2013, 2022). V prezentaci představíme klíčové výstupy naší studie, které využívají zjištění z obou dvou sběrů dat. Zaměříme se na kariérní souvislosti zkušenosti s vedením a specifickými nároky této pozice, které mohou přispívat nebo naopak snižovat prostor pro resilienci na osobní i organizační úrovni. V prezentaci představíme kariérní dráhy, které jsme konstruovali na základě naší analýzy a které zohledňují délku praxe a délku působení v manažerské pozici. Dále se zaměříme na problematické nároky spojené s rolí akademického vedoucího, který se neustále musí vypořádat s celou řadou menších i výraznějších krizí a velmi často se dostává do ambivalentních situací.

In Vino Veritas: Kritika experimentálnych štúdií o víne (a načrtnutie ciest, ako ich môžu obohatiť kvalitatívne dáta)

Masaryk, R. Šurinová, A., Krajňáková, I., Havranová, V.

Ústav aplikovanej psychológie, Fakulta sociálnych a ekonomických vied, Univerzita Komenského

Viacero štúdií adresuje otázku vnímania ceny, chute, či značky vína. Ide o špecifický produkt s množstvom atribútov. Aj keď existujú etablované spôsoby snažiace sa objektívne hodnotiť vlastností tohto produktu, publikované štúdie dôvodí, že ľudia sa pri hodnotení chute vína pomerne ľahko nechajú zviest' rôznymi marketingovými stratégiami ako cenotvorba, dizajn etikety, názov vína, či zdôrazňovanie krajiny pôvodu. Málokedy však rezonuje otázka relevantnosti postupov pri zbere dát. V našom príspevku popíšeme výskum so 69 participantkami a participantkami, pri ktorom sme tradičný experimentálny dizajn doplnili o kvalitatívne dáta s cieľom priniesť lepšiu interpretáciu výsledkov. Výsledky naznačujú množstvo vplyvov, ktoré vstupujú do hry pri výskumoch vína: napríklad preferencia sladších chutí u mladších respondentov, nedostatok skúseností s kvalitnými vínami, zakotvenie vína ako lacnejšej varianty k prémiovému alkoholu, či pomerne odlišné chápanie hodnotiacich kritérií (vyjadrovanie vlastných preferencií vs. snaha o objektívne hodnotenie). V závere prezentácie usporiadame krátky workshop s ochutnávkou dvoch vzoriek.

Grantová afiliácia: VEGA 1/0292/23.

Negotiating Identity under Conditions of Identity Threat: The Case of Russian Emigrants

Mikhina, E., Poslon, X.D.

Univerzita Komenského

The outbreak of the war in Ukraine in February 2022 caused a wave of migration not only by refugees fleeing war, but also in the case of Russian nationals that left their homes either due to disagreement with the invasion of Ukraine, political prosecution, or safety concerns. Previous research on refugees and immigrants documented many difficulties they face in the acculturation process and navigating their national or cultural identity in a host country. Yet most studies have concerned groups directly feeling violence from the national outgroup perpetrators, and there is a lack of research on identity mechanisms of people that may negatively perceive actions by their ingroup or even disidentify with their country of origin. The aim of the study was to examine the meaning-making and experience of Russian emigrants in the context of forced migration with a focus on identity negotiation and resilience. Semi-structured interviews were conducted with 12 participants (aged 21-66) and data were analyzed using an inductive reflexive thematic analysis. We examined how, under conditions of threat to their sense of national identity, participants engaged in the process of negotiating their position in order to retain identity continuity and resilience. Preliminary results indicate that search for other anchors of identification, such as emphasis on bicultural identities, is employed by participants as a way of coping with the negative perception of the national identity. Participants also engaged in redefining unstable identity by initiating the acculturation process in the host country and consciously shifting the sense of belonging. Findings may provide a deeper understanding of the identity negotiation process when a positive perception of social identity is threatened by a socio-political upheaval.

Případová studie vývoje národního systému hodnocení kvality a politiky kvality v prevenci rizikového chování dětí a mládeže: Úskalí pohybu mezi tvorbou veřejné politiky a standardní akademickou prací

Miovský, M.

Klinika adiktologie 1. lékařské fakulty a VFN Univerzita Karlova v Praze

Česká republika prošla od roku 1999 velmi náročným procesem tvorby národního systému politiky kvality a standardů kvality v prevenci rizikového chování dětí a mládeže. Případová studie je postavená na kvalitativní obsahové analýze odborných materiálů spojených s vývojem systému a zápisů z jednání a doprovodné dokumentace systematicky sbírané po celou dobu trvání procesu. Autor tak nabízí rekonstrukci celého příběhu v obou liniích: jak samotného obsahu a tvorby dílčích komponent, tak reflexe přípravy, procesu tvorby a implementace, tak také dopadů. Jedná se o velmi složitý a vícevrstevný systém, zasahující práci několika resortů a institucionálních rámců, včetně problémů spojených s různě nastavenou legislativou. Studie tak nabízí vhled do úskalí tvorby veřejných politik, kde se střetávají různé zájmy a kde stát vytváří bariéry svému vlastnímu fungování. Samotný systém je vystavěn na třech klíčových komponentách: (a) standardech kvality programů a poskytovatelů péče s navazujícím certifikačním procesem, (b) vzdělávacích standardech pro preventivní pracovníky, (c) monitorovacím systému SEPA. Případová studie je zasazena do kontextu aktuální mezinárodní diskuse o tomto tématu a výsledků projektu FENIQS-EU mapujícím vývoj politiky kvality v adiktologii v zemích EU.

Rodovo inkluzívne používanie slovenčiny

Molnár Satinská, L.

Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV

Je rodovo inkluzívne používanie slovenčiny kvalitatívnym prínosom alebo sťažením komunikácie? Bude rodovo inkluzívna varieta slovenčiny bežne používaná? Rodovo inkluzívne používanie slovenčiny je dynamickou výzvou pre jazykovú prax aj výskumnú reflexiu. Príspevok (teaser) priblíži prostriedky, aké na takéto vyjadrovanie v slovenčine máme (genericke maskulínium a feminínium, prechyl'ovanie a zdvojovanie, neutralizáciu, opis a striedanie), aj to, aké sú ich úskalia. Stručne predstaví výskumy, ktoré sa už tejto téme na Slovensku venujú a načrtne možnosti ďalších spoluprác.

Pedagogický rozvoj univerzitních učitelů: Mentorský dialog optikou pedagogicky produktivního rozhovoru

Nekardová, B.

Masarykova univerzita Filozofická fakulta Ústav pedagogických věd

V posledních letech se mnoho systémů vysokoškolského vzdělávání obrátilo k úvahám o tom, jak podpořit učitele v pedagogickém rozvoji, přičemž mentoring byl označen za účinný nástroj. Chybí však analýza mentorského dialogu s ohledem na jeho produktivitu. V tomto příspěvku představuji výsledky případové studie, ve které se zabývám produktivitou mentorského dialogu při posilování pedagogických kompetencí vysokoškolských učitelů. Zkoumám produktivitu mentorských dialogů prostřednictvím kvalitativní a kvantitativní analýzy s využitím teoretického rámce pedagogicky produktivního rozhovoru. Pozorované komunikační vzorce odhalují cyklickou povahu, kde přítomnost produktivity v jedné promluvě odpovídá produktivitě v promluvě následující, zatímco nepřítomnost produktivity vede k následnému nedostatku produktivity. Studie odhaluje rozdíl v produktivitě dialogu dvou párů a zavádí nové schéma kódování, které může výzkumníkům pomoci porozumět povaze této spolupráce. Studie může nabídnout cenné poznatky i odborníkům zapojených do rozvoje univerzitního vzdělávání.

Gran depresivní finále aneb Krutý cirkus pana Toma Keynote performance

Neusar, A., Holický, V., pan Tom

*Katedra psychologie, Filozofická fakulta, Ostravská univerzita & soukromá psychologická praxe
TENT Klinik s.r.o. ambulance klinické psychologie*

Performance s cirkusovými prvky na podkladu případové studie pana Toma, a tak trošku i všech ostatních, je inspirována tradicí poetiky Freda Newmana na výročních kongresech Americké psychologické asociace a také terapeutickým potenciálem současného cirkusu. Je vystavěna na základě kazuistiky pana Toma, se kterým Aleš psychoterapeuticky pracuje od září 2022 a občas také na propadech i zdvihu Aleše a Vojty. Na začátku je pouze deprese, ale postupem času se během narativní cirkusové psychoterapie objevuje i kus naděje, kus něčeho zdravého – mimo jiné smysl pro absurdní humor a hraní si se slovy a významy, což se postupem času stane integrální součástí údravy pana Toma. Suchý akademický popis souboje s krutými depresivními hlasy nemůže zachytit co se ve skutečnosti dělo a děje. Hlubiny beznaděje a těžce vykutané jiskřičky možného lepšího zachytí lépe to, co je také samo o sobě plné života, emocí, pohybu, kostrbatosti i těžkosti. Právě proto se Aleš propojil s Vojtou, aby mohli divákům ukázat a pomoci spoluprožít, co se odehrávalo a odehrává nejen v Tomovi, aby se i jejich svět mohl na chvíli ponořit do toho temného, ale i toho nadějného, hravého, bezesmyslného, což krásně ilustrují právě cirkusové prvky, z nichž mnohé mají význam a mnohé naprosto žádný. Jsou tu pouze proto, že tu jsou, což je jeden ze znaků údravy z deprese – začneme spontánně něco dělat, jen tak, pro radost. Ve výsledku však nejde o depresi, ani o performance, ani o kvalitativní výzkum. Cílem je něco v nás malinko změnit, na chvíli žít a možná i o trošku lépe.

Solidarita s ukrajinskými utečencami a utečenkami na Slovensku: čo motivuje tých, ktorí pomáhajú?

Novák Bobuľová, A., Poslon, X. D., Láštiová, B.

Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.

Východiská: Po ruskej invázii na Ukrajinu 24. februára 2022 sa na Slovensku zdvihla vlna solidarity a mnoho ľudí sa zapojilo do pomoci utečencom zo susednej krajiny. Tento postoj Slovenska bol v silnom kontraste s predchádzajúcou protiutečeneckou atmosférou. Tento príspevok vychádza z teoretických modelov kolektívnej akcie a spojenectva, pričom sa zameriava na motiváciu členov zvýhodnených skupín zapojiť sa do aktivít v prospech znevýhodnených skupín. Ciele: Cieľom štúdie bolo preskúmať motívy solidarity s utečencami na Slovensku, špecificky u ľudí, ktorí sa angažovali v pomoci imigrantom a utečencom v minulosti, ako aj tých, ktorí sa zmobilizovali až po invázii na Ukrajinu. Metódy: Pološtruktúrované rozhovory sa uskutočnili s 9 participant/kami, ktorí/é sa podieľali na rôznych formách aktívnej pomoci utečencom z Ukrajiny. Na vytvorenie a interpretáciu vzorcov významov týkajúcich sa kľúčových pojmov opísaných v rozhovoroch sme použili reflexívnu tematickú analýzu Výsledky: Prvá téma sa týkala udalostí, ktoré participant/ky opísali ako spúšťače alebo významné momenty, ktoré vyvolali ich potrebu podporovať utečencov. Tieto momenty často sprevádzal morálny šok, ktorý viedol k solidárnemu konaniu. Naliehavá potreba pomôcť a následná aktívna forma solidarity však slúžili rôznym funkciám, napríklad vyjadreniu politického názoru alebo vyrovnaniu sa s negatívnymi pocitmi. Druhá téma predstavila širší pohľad na pomoc znevýhodnenej skupine, založený na sociálnej identite, ktorá prispieva k úrovni inkluzívnosti morálneho okruhu, ktorá môže viesť k selektívnej solidarite. Morálna inklúzia môže tiež formovať typy skúseností alebo udalostí, ktoré vyvolávajú morálny šok. Diskusia a závery: Naše zistenia môžu poskytnúť základ pre ďalší výskum, ale tiež nás vyzývajú k zamysleniu sa nad tým, ako môže verejný diskurz formovať úroveň inkluzívnosti morálneho kruhu v spoločnosti a následne uľahčovať alebo brzdiť kolektívne konanie založené na solidarite.

Zkušenosti skokanů na trampolíně a jejich trenérů se syndromem ztraceného pohybu

Novotná, A., Burešová, I.

Psychologický ústav, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita

Syndrom ztraceného pohybu (Lost Move Syndrome; LMS) je psychický stav, ve kterém sportovec není schopen provést pohyb, který byl dříve plně automatický. Tento fenomén je spojován s gymnastikou, skoky na trampolíně či skoky do vody. Dle našich znalostí se jednalo o první studii na toto téma provedenou v České republice. Cílem bylo prozkoumat osobní zkušenost skokanů na trampolíně a jejich trenérů se syndromem ztraceného pohybu. Bylo provedeno šest hloubkových polostrukturovaných rozhovorů se třemi skokany (ve věku od 13 do 20 let) a jejich trenéry (ve věku od 45 do 46 let s trenérskou zkušeností od 20 do 28 let). Výpovědi byly analyzovány pomocí interpretativní fenomenologické analýzy. Výsledky přispěly ke zmapování tohoto významného, ale v odborné literatuře nepříliš popsaného fenoménu, přičemž ukázaly velkou variabilitu zejména ve vnímaných příčinách LMS a fyzických projevech, které byly u každého skokana zcela odlišné a mohou být v rámci tohoto sportu nebezpečné. Zkušenost je doprovázena nejen u skokanů, ale i trenérů mnoha negativními psychickými projevy – zejména strachem a neporozuměním. Zároveň byly zjištěny poměrně významné rozdíly mezi vnímáním zkušenosti s LMS skokany a jejich trenéry. Jako nejzásadnější pro pochopení LMS se jeví vlastní zkušenost s LMS. Výsledky mohou být užitečné trenérům v praxi nebo sportovním psychologům pro bližší pochopení prožívání LMS skokany.

Uvedomenie, seba prijatie, zverejnenie -- prežívanie coming outu u homosexuálnych adolescentov v Česku

Ol'hová, S., Hapl, D.

*Psychologický ústav Akademie věd České republiky
Katedra psychologie, Filozofická fakulta, Ostravská univerzita*

Táto kvalitatívna štúdia skúma zložitý proces tzv. coming outu u siedmich homosexuálnych adolescentov z Českej republiky. Štyria mladí muži a tri mladé ženy zdieľajú vlastné skúsenosti s prijímaním a odhaľovaním svojej sexuálnej identity. Coming out sa často považuje za takmer nedeliteľnú súčasť homosexuálnej identity, keďže heterosexualita je normatívne vnímaná ako "štandardná" sexuálna orientácia, obzvlášť v krajinách, kde homosexuáli nie sú zrovnoprávnení so zvyškom populácie. Tento predpoklad platí o každom jedincovi, až kým sa "neprižná" k svojej skutočnej sexuálnej identite.

Proces coming outu je nesmierne osobný a individuálny pre každého jednotlivca, ale zároveň existujú aj mnohé spoločné prvky, ktoré sa nachádzajú v mnohých príbehoch. Táto práca ponúka pohľad na tieto paralely a na rôznorodosť, s akou ich mladí ľudia prežívajú. Na základe rozhovorov a odpovedí na výskumné otázky boli pomocou IPA analýzy identifikované 4 hlavné témy coming outu -- uvedomenie, seba prijatie, vonkajší coming out a verejný coming out. Každá z nich ďalej zahŕňa niekoľko subkategórií ako "prvé známky odlišnosti", "potreba informácií", alebo "oznámenie priateľom". Jednotlivé subtémy sú diskutované v momentálnom kontexte strednej Európy, ako aj v kontexte zahraničných výskumov.

Transformácia identity v období neistoty - participácia a angažovanosť LGBTQ+ ľudí v aktivistickej a komunitnej činnosti

Ondrejka, M.

Ústav etnológie a sociálnej antropológie SAV, v.v.i.

V dôsledku prvého slovenského teroristického útoku a zločinu z nenávisti voči LGBTQ+ ľuďom v októbri 2022 na Zámockej ulici v Bratislave vznikli rôzne organizácie a skupiny. Ich hlavným zámerom sa stalo vytváranie tzv. „bezpečných miest“ pre LGBTQ+ ľudí. Budovanie pocitu bezpečia v rámci aktívneho občianstva a komunitnej práce sa stalo prioritou pre mnohé, aj etablované organizácie a skupiny, venujúce sa LGBTQ+ ľuďom. Tie sa snažia o angažovanosť svojho členstva a aktívne pracujú s potenciálnymi zmenami v identitách jednotlivcov prostredníctvom skupinových aktivít a vzdelávania. Často kladú dôraz na vytváranie tzv. „bezpečných miest“ a snažia sa mobilizovať jednotlivcov. Predmetný výskum využíva zúčastnené pozorovanie, hĺbkové pološtruktúrované rozhovory a autoetnografické poznámky na skúmanie spojenia psychologického bezpečia s úrovňou sociálnej interakcie a angažovanosti v skupinových a pracovných aktivitách. Jeho predbežné výsledky sa opierajú o dáta zo zúčastneného pozorovania jednej organizácie, dvoch rozhovorov a autoetnografických poznámok v období marec – august 2023. Výsledky budú spojením obsahovej analýzy výpovedí, osobnej reflexie a anekdotálneho dokazovania. Ukazujú existenciu prepojenia hierarchizácie sociálnych a pracovných vzťahov s efektivitou vybraných stratégií zvyšovania angažovanosti členstva v kontexte pocitu bezpečia. Zároveň načrtávajú transformáciu individuálnych identít prostredníctvom aktivít, ktoré smerujú k dosiahnutiu kolektívnych cieľov.

„Nechceme byť bremenom pre spoločnosť“ Zistenia z fokusových skupín s ukrajinskými utečencami a utečenkami

Papcunová, J., Mukhina, A.

Spoločenskovedný ústav CSPV SAV

Katedra psychológie FF UPJŠ

Od začiatku vojny na Ukrajine Slovensko aktívne podporuje Ukrajinco a Ukrajinky, ktorí utekajú pred ruskou inváziou. Pokračujúca humanitárna kríza však môže viesť k oslabeniu úrovne tejto podpory vzhľadom na rôzne výzvy, ktorým čelí hostiteľská komunita (rastúce životné náklady, preťažený zdravotný systém etc.) ako aj narastajúce dezinformačné kampane. Cieľom výskumu bolo pomocou fokusových skupín identifikovať 1) faktory zvyšujúce zraniteľnosť Ukrajincov a Ukrajiniiek voči diskriminácii a obmedzenému prístupu k verejným službám, 2) zavádzajúce naratívy týkajúce sa ukrajinských utečencov na Slovensku a 3) potenciálne spúšťače napätia medzi hostiteľskými komunitami a ukrajinskými utečencami. Do dvoch fokusových skupín, ktoré prebiehali od decembra 2022 do marca 2023, bolo zapojených spolu 26 účastníkov a účastníčok z Ukrajiny, ktorí prišli na Slovensko po februári 2022 (Nženy=18, vek: 18-71 rokov). Výsledky tematickej analýzy naznačujú, že Ukrajinci a Ukrajinky na Slovensku čelia problémom s prístupom na trh práce či byrokratickým prekážkam pri uznaní kvalifikácií. Podpora podnikania ako alternatívy k tradičnému zamestnaniu je brzdená obmedzeným prístupom k financovaniu. Štúdia popisuje hlavné naratívy a diskurzy, ktoré by mohli viesť k zvýšenej spoločenskej polarizácii, diskriminácii a potenciálnym trestným činom z nenávisti voči tejto zraniteľnej skupine.

Grantová afiliácia: Výskum bol financovaný fondom vlády Spojeného kráľovstva pre konflikty, stabilitu a bezpečnosť (CSSF) a realizovaný v spolupráci s organizáciami IFES a Palladium.

Neznesiteľná ľahkosť kvalitatívneho skúmania spôsobilostí

Petrjánošová, M.

Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v.v.i., Bratislava

V kvalitatívnych prístupoch je často cieľom čo najlepšie pochopiť subjektívnu skúsenosť participantiek a významy, ktoré ony samy pripisujú svojmu konaniu, konaniu druhých, situáciám a pod. V tomto metodologickom príspevku sa zameriame na cieľ zorientovať sa v spôsobilostiach participantiek v skúmanej oblasti – keď to zrazu vyzerá, že by sme aj v kvalitatívnom výskume potrebovali „objektívnejšiu“ informáciu. Samozrejme, pri viac či menej sofistikovane postavenej otázke na seba-posúdenie vlastných (napr. digitálnych) spôsobilostí sa dozvieme skôr o subjektívnej dôvere participantiek vo vlastnú expertízu; o tom, ako vnímajú svoju vlastnú zbehlosť v danej oblasti a nakoľko komfortne sa pri tom cítia. Ak z nejakého dôvodu potrebujeme ich spôsobilosti naozaj aj „zmerať“, ponúkajú sa nám štandardizované kvantitatívne dotazníky alebo testy, ktoré sú však často tiež seba-posudzovacie, pozorovanie a (naše) hodnotenie riešenia konkrétnej úlohy, alebo rôzne aplikácie, špeciálne zamerané na meranie výkonu a konkrétnych spôsobilostí. V príspevku ponúkneme skúsenosti z troch vln (2017-2023) výskumu využívania nových médií a súvisiaceho zisťovania digitálnych spôsobilostí mladých ľudí (spolu 6 FG a cca. 40 interview, vek 14-25). Otvoríme aj dilemy okolo kombinovania pološtruktúrovaných rozhovorov s takými objektivizujúcimi prístupmi, napríklad koľko času venovať spôsobom, ktorý prístup zvoliť, kde ho zaradiť v rámci interview (na začiatku, na konci, počas), atď.

Grantová afiliácia: Príspevok je výstupom projektu VEGA č. 2/0169/21

Diverzita rodičovstva

Popper, M.

Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v.v.i., Bratislava

Sympóziu Diverzita rodičovstva je zamerané na rôzne formy rodinného spolužitia, keďže v rámci druhého demografického prechodu dochádza k diverzite, pluralite a nárastu netradičných foriem rodičovstiev. Jeho cieľom je poukázať na prekážky, výzvy, etické a legislatívne otázky spojené s alternatívnymi rodinnými konšteláciami. Ivan Lukšík vo svojom príspevku *Smutná biologická rodina, opustené dieťa a intenzívna emocionálna náhradná matka: vymedzenie subjektivity v procese stávania sa náhradným rodičom* rieši ako náhradní rodičia vymedzujú svoju rodinu a subjektívne pozície jej členov po osvojení si dieťaťa. Mária Šul'ová a Miroslav Popper sa v príspevku s názvom *Dôvera, súznenie a reziliencia - Subjektívne skúsenosti so surogátnym materstvom* zameriavajú na skúmanie subjektívnych skúseností so surogáciou z pohľadu žiadateľiek aj surogátnych matiek s cieľom identifikovať potreby aktérov, ale aj vplyv vnímaných rizík a benefitov na ich prežívanie. Na to nadväzuje príspevok Hany Konečnej *Obchod s deťmi jako legitimní prostředek na cestě k tvorbě rodiny?* zameriavajúci sa na etické a legislatívne stránky súvisiace s komercializáciou asistovanej reprodukcie s pomocou tretej osoby a úrovňou ochrany potomkov narodených z darovaných gamét. Napokon sa Miroslav Popper a Zuzana Očenášová v príspevku *Dynamika rodinných rol v zmiešaných rodinách* sústreďujú na formovanie, vyjednávanie a uplatňovanie rodinných rol v „patchworkových“ rodinách, ktorých počet pomerne rýchlo rastie. Poukazujú pritom na proces triangulácie prebiehajúci medzi biologickou matkou, jej partnerom/manželom a jej deťmi.

Dynamika rodinných rol v zmiešaných rodinách

Popper, M., Očenášová, Z.

Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v.v.i., Bratislava

V súvislosti s druhým demografickým prechodom došlo k výraznej diverzite rodinných foriem, pričom zmiešané rodiny ako jedna z takýchto foriem patria k tým najrýchlejšie rastúcim. Stále viac detí tak zažíva počas svojho detstva prítomnosť viacerých dospelých v spoločnej domácnosti. Cieľom nášho výskumu bolo zistiť, ako sa jednotlivé rodinné role v zmiešaných rodinách formujú, vyjednávajú a uplatňujú v praxi. Výskum je založený na individuálnych rozhovoroch s 8 dospelými deťmi, ktoré vyrastali v zmiešaných rodinách, a 7 matkami, ktoré v takýchto rodinách aktuálne žijú. Dáta boli analyzované metódou tematickej reflexívnej analýzy. Výsledky ukázali, že nastavenie rodinných rol primárne súvisí s vekom detí v čase vzniku zmiešanej rodiny. Čím sú deti mladšie, tým viac sa role podobajú tým v biologických rodinách. V prípade staršieho veku detí formovanie a vyjednávanie rolí prebieha v triangulácií a dynamike vzájomných vzťahov medzi biologickou matkou, jej partnerom/manželom a jej deťmi. Centrálnu rolu zohráva matka, ktorá primárne nastavuje pravidlá rodičovského angažovania sa svojho partnera a harmonizuje vzájomné vzťahy. Najvyjednávanejšou je rola matkinho partnera, ktorý sa buď stáva plnohodnotným rodičom, pôsobí ako čiastočný mužský vzor alebo sa do výchovy dieťaťa nezapája. Deti aktívne participujú na vyjednávaní rol a najmä v staršom veku čiastočne preberajú zodpovednosť za šťastie matky a prispôsobujú tomu svoje konanie.

Navigating Normative Sources: How Adolescents Talk About Refugees from Ukraine and the Roma

Poslon, X. D., Láštiová, B.

Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v.v.i., Bratislava

In this paper we explore how Slovak adolescents discursively construct normative contexts of support for refugees from Ukraine as victims of direct violence, and for the Roma, the victims of structural violence. We examine whether and how social norms are reflected in their talk and how they justify their views in the microcontext of focus groups. We draw on studies on denial of prejudice that point to the presence of ideological climates where openly expressing racist sentiments is unacceptable. However, such norms are not immune to change and discursive strategies can also be used for constructing admissions of racism. Our analysis of five focus groups with 22 Slovak adolescents conducted immediately after the outbreak of the war in Ukraine allowed us to examine how participants collectively negotiated situational norms related to prejudice expression. Our findings show how adolescents navigate conflicting normative sources when constructions of intergroup relations differ in various social contexts. Even though participants considered racism as prevalent in Slovakia, they have pointed to the presence of norms condemning racist sentiments. Participants' use of various strategies of prejudice mitigation further suggests that they avoided being labelled as prejudiced. However, the perception that many people share the negative attitude seemed to encourage expressions of prejudice. Structural violence of the Roma was only recognized when used as justification for exclusion of other groups, while it is not normatively acceptable to question the help towards refugees as victims of direct violence, given that they meet the 'criteria for deservingness'.

Akademičky-matky v době pandemie COVID-19: Faktory ovlivňující zvládnání pandemie v kontextu akademické excelence a vědní oblasti

Procházková, B.

Katedra sociologie, Institut sociologických studií, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova

Pandemie COVID-19 významně ovlivnila akademickou sféru, kdy nejvíce zasaženou skupinu představovaly ženy, které během pandemie zároveň pečovaly o své potomky (Bender et al., 2022; Mayer et al., 2020). Právě ženy představují v akademické sféře jednu z nejvíce znevýhodněných skupin, která je významně ohrožena odchodem z profese z důvodu náročnosti skloubení profesního a rodinného života (Linková et al., 2018). Ve vědě se od žen očekává lineární akademická dráha typická pro muže. Nicméně na rozdíl od mužů, je pro ženy charakteristická přerušovaná akademická dráha, jež vzniká primárně z důvodu rodičovství a s ním spojené péče o rodinu (Cidlinská et al., 2018; González Ramos et al., 2015). Profesní pauzy nebo zpomalení zároveň negativně ovlivňují karierní růst žen, což se odráží i v jejich profesních aktivitách (Cidlinská, 2020; Vohlídalová, 2021). Pandemie COVID-19 dlouhodobě trvajícím znevýhodnění prohloubila a znásobila (King & Frederickson, 2021; Rereira 2021). Jak se akademičky-matky vypořádávaly s nečekanou situací? Lišilo se zvládnání pandemie u akademiček splňujících kritéria akademické excelence od těch, které jich nedosahují nebo u akademiček působících ve vědních oblastech STEM a SSH? Na tyto otázky odpovídá kvalitativní výzkum založený na hloubkových rozhovorech s českými akademičkami působícími ve vědních oblastech STEM a SSH v období pandemie COVID-19.

Kvalitativní metaanalýza: Postupy, dilemata, příklady

Řiháček, T.

Katedra psychologie, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita

Proliferace kvalitativního výzkumu v psychologii i v jiných oborech s sebou přináší výzvu, jak poznatky z narůstajícího množství studií integrovat. V současné době jsme svědky rostoucího zájmu o sumarizaci a integraci primárních studií formou kvalitativních metaanalýz. Podobně jako její „kvantitativní sestra“, usiluje kvalitativní metaanalýza (někdy též označovaná jako metasyntéza) o agregaci množství primárních studií do stručného, ale výstižného tvaru, který pak může snáze sloužit jako referenční zdroj při řešení praktických otázek (např. policy making) i při formulování nových výzkumných záměrů. V tomto příspěvku se budeme zamýšlet nad světlými i stinnými stránkami kvalitativních metaanalýz, různými přístupy k jejich provádění i příklady již provedených metaanalýz.

Diskriminačná inštrumentalizácia jazyka

Rusínková, J.

Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, v.v.i.

Príspevok je zameraný na prezentáciu monografie Diskriminačná inštrumentalizácia jazyka. Diskrimináciu pritom chápeme ako vzťah aj činnosť, pričom v centre našej pozornosti sú jej jazykové prejavy. Na diskrimináciu pritom nahliadame ako na činnosť, ktorú možno realizovať aj prostredníctvom jazykovej komunikácie, pričom jazyková komunikácia má vplyv na formovanie medzil'udských vzťahov. Diskriminácia sa pritom realizuje v troch rovinách, v rovine poškodzujúceho rozlišovania, nerovného zaobchádzania a znevýhodňovania. Diskriminačná inštrumentalizácia jazyka znamená používanie jazyka ako nástroja a prostriedku diskriminácie, ale aj ako diskriminačného dôvodu. Základnou otázkou výskumu je, ako sa jazyk, resp. jazyková komunikácia podieľa na tvorení diskriminačných vzťahov a vo všeobecnosti na tvorení diskriminácie ako sociálnej reality. Cieľom výskumu bolo na textových materiáloch rôzneho druhu demonštrovať inštrumentalizáciu jazyka vo vybraných spoločenských oblastiach (komerčná, mediálna, politická) a vzťahoch (interindividuálna, inštitucionálna, resp. systémová, kultúrna). Výskum diskriminačnej inštrumentalizácie jazyka sme realizovali prostredníctvom metód kritickej diskurznej analýzy. Naš prístup k skúmanej otázke (Ako sa jazyk podieľa na tvorbe diskriminácie?) možno charakterizovať ako komunikačno-pragmatický, pretože jazyk a jazykovú komunikáciu chápeme ako spôsob dosahovania istých cieľov používateľov jazyka. Vo výskume uplatňujeme aj egolinguvistický prístup.

To musím začít fetovat, abyste si mě všimli? - Zkušenost mladšího sourozence s drogovou závislostí jeho staršího sourozence

Růžičková, J.

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Je překvapivé, že ačkoliv existuje řada výzkumů a odborných textů, které se zaměřují na rodinu lidí potýkajících se s drogovou závislostí, jen nepatrnou část z nich tvoří ty, které se soustřeďují na jejich sourozence. Prostřednictvím 9 hloubkových rozhovorů následně zpracovaných interpretativní fenomenologickou analýzou jsem se pokusila porozumět žité zkušenosti zkušenosti mladších dospělých sourozenců pravidelných uživatelů drog. Výsledkem jsou analýzy jednotlivých rozhovorů přinášející podrobný popis vývoje vztahu před závislostí, během i po ní, zisků a ztrát, které tento vztah participantům přinášel a přináší, jejich pohled na krizové i světlé momenty vztahu, reflexi rodinné situace a roli rodičů v ní. Závěrečná analýza ukázala tato společná, resp. významná témata: 1. Láska, 2. Ambivalence, 3. Strach, 4. Převzatá zodpovědnost – nutnost předčasně dospět, 5. Smutek, soucit a bezmoc, 6. Pochybnosti, zda jsem udělal dost, výčitky svědomí, 7. Nedostatek pozornosti od rodičů a 8. Privace (zbavení) možnosti být sám sebou. Jakousi červenou nití prolínající se jednotlivými příběhy je pocit osamělosti a neviditelnosti. Věřím, že provedená studie může být přínosem nejen pro odbornou debatu, ale rovněž pro osoby s podobnou zkušeností a jejich blízké. Přála bych si, aby jim přinesla ubezpečení v tom, že v podobné situaci a s podobnými pocity nejsou sami, aby jim byla zdrojem povzbuzení a podpory. Především bych si ale přála, aby sourozenci drogově závislých přestali být „těmi druhými“ – v rodinách, v odborné diskusi i na poli psychosociálních a psychotherapeutických služeb.

Zaujíma nás Váš príbeh: Ako pacienti reagujú na diagnózu IBD – DIPEX kvalitatívna štúdia

Sandora, J., Bednaříková, H., Gábová, K., Meier, Z., Tavel, P.

Inštitút sociálneho zdravia - OUSHI, Unverzita Palackého v Olomouci, ČR

Inflammatory Bowel Disease (IBD) je chronické zápalové ochorenie čreva. Dva hlavné typy tohto ochorenia sú ulcerózna kolitída a Crohnova choroba. Výskum sa zameriava na identifikovanie reakcií pacientov na diagnózu s cieľom lepšieho porozumenia ich skúseností. Prezentované výsledky sú súčasťou širšej štúdie zameranej na skúsenosti pacientov s ochorením a jeho dôsledkami pre život. Štúdia bola realizovaná kvalitatívnou metódou DIPEX (štandardizovaná pre ČR), ktorá slúži ako inovatívny nástroj aplikovaného výskumu v oblasti ľudského zdravia. Vzorku tvorilo 36 pacientov s IBD z ČR v rôznych štádiách ochorenia. Pri výbere sa prihliadalo na maximálnu možnú variabilitu vzorky. Reakcie pacientov na diagnózu boli rôzne - šok, rozpaky, bezmocnosť, sklamanie či strach, alebo naopak úľava z toho, že svoj stav môžu pomenovať a vysvetliť. Pocity boli zvyčajne premenlivé a obdobie, ktoré pacienti vnímali ako psychicky náročné, trvalo v mnohých prípadoch dlho. Niektorí pacienti opísali obavy, prameniace z nedostatku informácií o ochorení a tiež z nepochopenia toho, čo bude choroba v budúcnosti znamenať. Pacienti sa museli psychicky pripraviť a postupne si zvyknúť na zmenu životného štýlu. Výskum poskytuje cenné poznatky o prežívaní a problémoch pacientov s IBD. Prispieva k pochopeniu potrieb pacientov a zdôrazňuje potrebu aktívneho informovania a otvorenej komunikácie. Časti rozhovorov budú uverejnené na stránke www.hovoryozdravi.cz, čím prispejú i k zlepšeniu informovanosti verejnosti.

Solidarity in times of crisis: The articulation of solidarity norms towards immigrants by Slovak political elites

Savic, T., Lášticová, B.

Institute for Research in Social Communication, Slovak Academy of Science

The subject of immigration gained limited attention in Slovakia until the 2015 "migration crisis", marked by a security-oriented narrative articulated by political leaders, which was matched by negative public sentiment. Despite the prevailing negative intergroup attitudes of the Slovak public towards immigrants, there was an upsurge in solidarity with refugees when the war in Ukraine began. However, in June 2022, 52% of Slovaks expressed negative attitudes towards Ukrainian immigrants, and in 2023 28% saw them as a threat to society according to Globsec. Public attitudes are significantly shaped by narratives articulated by political elites. Furthermore, the Social identity perspective on helping relations underscores the role of shared identities in promoting solidarity and moral inclusion, while differences in social identities are often employed to justify moral exclusion and discrimination of outgroups. This study focuses on the norm-setting and discursive framing of solidarity with Ukrainian and Middle Eastern refugees by Slovak politicians during the period from the onset of the war in Ukraine to the emergence of the current Middle East crisis. It accomplishes this by analyzing politicians' statements from the TASR database. The study aims to explore whether the public statements made by the political elites reflect disparities in solidarity norms concerning Ukrainian and Middle Eastern refugees. Additionally, it seeks to explore how shared social identities with Ukrainians are used to promote solidarity, while the absence of shared social identities is used to justify moral exclusion and contribute to the deepening of the disadvantaged position of Middle Eastern refugees.

Role manažera v péči o duševní zdraví na pracovišti

Semeráková, D., Šípová, I.

Katedra psychologie, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova

Tato studie vychází z teorie Job Demands-Resources vysvětlující pracovní zdraví a klasifikuje pracovní nároky a zdroje pomocí modelu IGLO do čtyř úrovní (jednotlivec, skupina, leader a organizace). Role manažera v oblasti pracovního zdraví je důležitým tématem, kterému nebyla věnována dostatečná pozornost. Kvalitativní studie, realizovaná v rámci evropského projektu H-WORK, zkoumala, jak manažeři podporují, a naopak oslabují pracovní zdraví z pohledu svých podřízených. Výzkumný vzorek zahrnoval deset ohniskových skupin s 87 zaměstnanci ze dvou firem. Data byla analyzována pomocí metody zakotvené teorie v softwaru NVivo. Výsledky zdůrazňují zásadní roli manažerů v podpoře duševního zdraví zaměstnanců skrze poskytování podpory, zdrojů, vytváření pozitivního pracovního prostředí a snižování pracovních nároků a stresorů. Nedostatek péče o well-being vede k negativnímu prostředí a možným problémům s duševním zdravím. Samotní manažeři působí jako zdroj duševního zdraví, a navíc ovlivňují i zdroje na všech čtyřech úrovních modelu IGLO. Následně mohou tyto zdroje vyvolávat další pozitivní účinky. Organizace tak školením manažerů v oblasti duševního zdraví mohou docílit pozitivních synergických účinků, a úspěšně tak zlepšit well-being a výkonnost zaměstnanců. Jsou diskutovány limity výzkumných závěrů vyplývající z prostředí malých a středních podniků (SME) a probíhajících organizačních změn, také možnosti dalšího výzkumu a praktické důsledky zjištění.

Skúsenosti dialyzovaných pacientov s ochorením, liečbou a zdravotnou starostlivosťou

Skoumalová, I.

Ústav psychológie zdravia a metodológie výskumu, LF UPJŠ

Chronickým obličkovým ochorením celosvetovo trpí približne 10% populácie. Toto ochorenie postupne progreduje do 5. štádia kedy je už pre udržanie života nevyhnutá dialýza, alebo transplantácia obličky. Nakoľko transplantácia je dostupná len pre určité percento pacientov, prípadne nie je indikovaná, mnohí sa liečia pomocou dialýzy dlhodobo. Na jednej strane dialýza umožňuje udržanie života, zlepšenie kvality života i funkčnej zdatnosti, na druhej strane prináša mnohé obmedzenia v osobnom, pracovnom i sociálnom živote pacientov. Liečba tohto ochorenia je časovo náročná, vyžaduje intenzívny kontakt so zdravotníkmi a systémom zdravotníctva a kladie veľké nároky na sebamanažment pacienta, napríklad v spojitosti so striktnou diétou, obmedzeniami v príjme tekutín a podobne. Aby sme mohli porozumieť skúsenosti pacientov a pacientiek s týmto ochorením realizujeme naratívne hĺbkové rozhovory o tom ako vnímajú a prežívajú svoje ochorenie, liečbu a zdravotnú starostlivosť. Tento kvalitatívny výskum realizujeme v rámci štúdie DIPEX, ktorá využíva špecifickú metodiku na zber, vyhodnocovanie a diseminovanie výsledkov. Aktuálne máme zozbieraných 6 rozhovorov s pacientmi a predpokladáme, že v priebehu ďalších dvoch mesiacov uskutočníme približne ďalších 10 rozhovorov. V rámci príspevku na konferencii budú odprezentované predbežné výsledky a zistenia a načrtnuté možné implikácie pre zlepšenie starostlivosti o pacientov s týmto ochorením a ich kvality života.

Inovácie vo vzdelávaní objektívom študentstva psychológie

Sokolová, L., Černickaja, K.

Ústav aplikovanej psychológie, Fakulta sociálnych a ekonomických vied, Univerzita Komenského v Bratislave

Inovácie vo vzdelávaní objektívom študentstva psychológie Podobne ako na nižších stupňoch vzdelávania, aj vo vysokoškolskom štúdiu sa stretávame s postupnou zmenou a inováciou vzdelávacích metód a materiálov. Tento trend významne urýchlila aj pandémia ochorenia COVID-19, ktorá priniesla zmenu formy z tradičnej prezenčnej na dištančnú či hybridnú, ale vniesla do výučby aj nové médiá, vzdelávacie platformy a spôsoby učenia sa a vyučovania. V rámci predmetu Pedagogická a školská psychológia sme študentstvu psychológie ponúkli možnosť zachytiť inovácie, s ktorými sa vo vzdelávaní okolo seba stretávajú, objektívom fotoaparátu. Metóda PhotoVoice je známa ako stratégia participatívneho akčného výskumu, ktorá dáva priestor zachytiť verbálne aj vizuálne aktuálne žitú realitu vybraných cieľových skupín. V priebehu troch akademických rokov fotografie so slovným komentárom odovzdalo 220 osôb. Fotografie boli následne skupinám dostupné vo forme online fotogalérie a diskutované v seminárnych skupinách s použitím techniky SHOWED. Vizuálny a verbálny obsah sme analyzovali metódou indukčnej tematickej analýzy, ktorá sa v prípade PhotoVoice označuje aj ako polytextová tematická analýza vizuálnych dát. Identifikovali sme tri hlavné témy: ako sa učíme, ako nás učia a poznanie na dosah, pričom sa jednotlivými témami prelína používanie digitálnych technológií, ale aj autonómia, inkluzívnosť a seba-regulácia učenia.

Grantová afiliácia: Príspevok je výstupom projektu KEGA 035UK-4/2022.

Čo nás (na)učia sociálne siete o jazyku?

Soóky, R.

Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, v. v. i.

Prečo si v komunikácii (občas) nerozumieme? Sú výklady slov v slovníkoch naozaj tou najvyššou inštanciou, na ktorú sa možno odvolávať v súdnych procesoch – napr. pri posudzovaní prejavov rasizmu, antisemitizmu a xenofóbie ako príťažujúcej okolnosti? Je slovné spojenie liberálny fašizmus iba oxymorný paškvil alebo sa v ňom odráža hlbší lingvistický fenomén? Cieľom prezentácie je ukázať, ako kvalitatívny výskum, ktorý čerpá dáta z tzv. prirodzeného jazyka (bežnej komunikácie ľudí) sociálnych sietí, nastavuje zrkadlo dogmatickému zmýšľaniu o jazyku. Núti nás prehodnocovať poznatky nadobudnuté z formálneho deskriptivizmu a pobáda nás k explanačnej lingvistike vnímajúcej človeka ako autonómnou jazykovú bytosť. Tá si nevystačí iba s opisom súčasného stavu jazyka, ale pátra po jeho príčinách, ktoré nás k nemu dovedli, interpretuje ich, a teda ich na pozadí dát (napr. i spontánnych reakcií používateľstva sociálnych sietí) objasňuje. Prezentácia zároveň pomenúva výzvy, ktoré nielen pre lingvistický výskum prirodzeného jazyka predstavuje nástup tzv. veľkých jazykových modelov (LLM) na voľný trh.

Postoje a fact-checking

Stanková, S.

Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, v. v. i.

Cieľom tohto príspevku je reflektovať postoje používateľov jazyka na fact-checking, pričom sme sa zamerali na slovensky hovoriacich používateľov na rôznych sociálnych sieťach. Sociálne siete, ktoré sú populárne medzi Slovákami, sa líšia v intenzite regulácie obsahu. Kým sociálne siete spoločnosti Meta (napr. Facebook, Instagram) majú v súčasnej dobe uzatvorené zmluvy s vybranými fact-checkerskými inštitúciami, ktoré overujú vybraný a eventuálne rýchlo sa šíriaci obsah na týchto sociálnych sieťach, iné populárne sociálne siete (sociálna sieť X predtým známa ako Twitter, TikTok a Telegram) spravujú a obmedzujú (ten) istý obsah iba minimálne. Fact-checking slovensky písaného „obsahu“ šíreného na Facebooku zastrešuje Agence France-Presse. Príspevky, ktoré boli na Facebooku overovateľom faktov označené za problematické, nám poskytli priestor na identifikáciu „sporného obsahu“, ktorý sme následne vyhľadávali na neregulovaných sociálnych sieťach s cieľom zachytiť a analyzovať postoje používateľov, ktoré sa na regulovaných sociálnych sieťach používateľovi nezobrazujú. Cieľom príspevku je skúmať postoje používateľov slovenského jazyka nielen na overovanie faktov, ale aj na snahu sociálnych médií obmedzovať určitý (najmä rýchlo sa šíriaci) obsah. Výskumnú bázu tvorí približne 35 príspevkov, ktoré sa šírili od septembra 2023 do novembra 2023 na platforme Facebook a boli fact-checkermi označené za problematické. Týmto príspevkom chceme prispieť k porozumeniu limit šírenia dezinformácií.

Mrtvice jako ničitel i nová příležitost ke změně

**Šaňáková, Š., Gurková, E., Bartoníčková, D., Machálková, L.,
Mazalová, L., Štureková, L.**

Ústav ošetřovatelství, Fakulta zdravotnických věd, Univerzita Palackého v Olomouci

Ischemická cévní mozková příhoda (iCMP) má v České republice vzrůstající incidenci ve věkové skupině pacientů do 50-ti let. Přestože fyzické následky mívají mladší pacienti minimální, přetrvávají “neviditelné následky”, které významně ovlivňují jejich kvalitu života a bývají často podceňovány rodinou, blízkými, ale i zdravotnickým personálem. Cílem naší kvalitativní studie bylo zjistit, jaké jsou životní zkušenosti pacientů po prodělané iCMP v mladém věku a jaký vliv mělo toto onemocnění na kvalitu jejich dalšího života (Health Related Quality of Life, HRQoL). Soubor tvořilo 9 participantů (5M, 4F) do 50-ti let léčených ve Fakultní nemocnici Olomouc, minimálně 12 měsíců po prodělané iCMP. Realizovány byly polostrukturované rozhovory (délka v průměru 45 min.) s následnou interpretativní fenomenologickou analýzou (IPA). Výsledná témata byla pojmenována OD ZMATKU K POROZUMĚNÍ; SPOUŠTĚČE KE ZMĚNĚ a VÝZVY A BENEFITY. Přestože v mnoha ohledech se pacientům v okamžiku změnil celý život a z jistoty zdraví se stala velká neznámá, převažovala snaha co nejrychleji se vrátit zpět do zaměstnání, zajistit rodinu, plnit dále své sociální role. CMP však byla „break pointem“ ke změně zaměstnání, zvolnění v tempu a přehodnocení hodnotového žebříčku.

Grantová afiliácia: Podpořeno grantem Agentury pro zdravotnický výzkum Ministerstva zdravotnictví ČR s reg. č. NU22-09-00021.

Statečný nový svět kódování podle ATLAS.ti

Šindelář, M.

vyukaatlasti.cz

Umělá inteligence s příslibem odlehčení od namáhavé mentální práce přichází díky výrobci programu ATLAS.ti i do sféry kvalitativního výzkumu. Prodejce avizuje, že vám 10x zrychlí rychlost analýzy, zredukuje vaše lidské chybování a odkryje hlubší vhledy a vzorce v datech. Předmětem příspěvku je kritické zhodnocení tohoto technologického vývoje ve vztahu k pravidlům vědecké práce. Na konkrétních příkladech předvedu, jak použitá UI (OpenAI) klasifikuje data, od jednoduchých deskriptivních příkladů po data citlivé povahy vyžadující hlubší interpretační úsilí. Jsou to právě citlivá data, kde se projevuje nereflektovaná a výrobcem programu transparentně nekomunikovaná epistemologie UI, v rámci které probíhá interpretace dat. Do jisté míry se tak naplňuje kritika programů pro kvalitativní analýzu dat, že samotný program bude ovlivňovat analýzu dat. Cílem příspěvku je tuto kritiku znovu vnést do diskuse a začít definovat limity pro vědecky ospravedlnitelné využití UI v kvalitativní výzkumu.

Přínosy a úskalí longitudinálního výzkumu utváření a proměn identit(y) vysokoškoláků a vysokoškolaček první generace

Škanderová, T.

Katedra Psychologie, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova

Kvalitativní longitudinální výzkum je založen na zkoumání a interpretaci změn v čase a procesů v sociálních kontextech (Holland et al., 2006). Osvětluje způsoby subjektivního vyjednávání o změnách, k nimž dochází během důležitých životních tranzic (např. přechod na VŠ). Zviditelňuje psychologické a biografické aspekty procesu rozvoje identit(y) jakožto neustále konstruovaného díla, jež nelze nikdy dokončit. Studium identit z hlediska procesu utváření a vývoje implikuje přesun pozornosti od snahy o zachycení jejich výsledné podoby ke zkoumání samotného procesu jejich konstruování a proměn napříč různými kontexty, prostory a obdobími (Reay, 2010). V rámci svého diplomového výzkumného projektu jsem zkoumala, jakým způsobem vysokoškoláci/ačky první generace, tj. s rodiči bez vysokoškolského vzdělání (Pascarella et al., 2004), svou studentskou identitu spolu s dalšími identitami konstruují a jakými proměnami v průběhu jejich studia na vysoké škole prochází. Cílem tohoto příspěvku je ukázat, co výzkumu přinesl opakovaný sběr dat a co znamenal pro mě jakožto výzkumnici vzhledem k náročnosti procesu analýzy. Jedním z výstupů je vizualizace vývoje studijní dráhy studujících (např. někteří ukončili studium a nastoupili do jiného atp.) poskytující příležitost k úvahám o faktorech významných pro utváření a rozvoj studentské identity vysokoškoláků/aček první generace v souvislosti s úspěšností jejich vysokoškolského studia, jež vyšší procento z nich opouští předčasně (Ishitani, 2006).

Iluzórna topografia mysle a kvalitatívny výskum

Štvrtina, J.

Ústav sociálneho lekárstva a lekárskej etiky, Lekárska fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

Javí sa, že existuje istá kvalita mysle, ktorá bezprostredne pôsobí pri spoluutváraní toho, čo by bolo možné nazvať ako priestor v mysli. Tento myšlienkový priestor je niektorými svojimi charakteristikami analogický k fyzickému priestoru. Prirodzene ale nie je identickým. Rôzni ľudia, prípadne skupiny ľudí tento myšlienkový priestor sami pre seba definujú rôznymi, viac či menej, podobnými spôsobmi a následne na alebo do takto zdefinovaného myšlienkového priestoru vkladajú rôzne myšlienkové schémy. Pomocou interakcie tohto priestoru a schém spoznávajú (z istého uhľa pohľadu) myšlienky v nich obsiahnuté. Takto „vzniknuté“ prepojenia môžu mať jednoduchú ale aj veľmi komplikovanú topografiu. Z (aj) jednoduchších vznikajú pojmové asociácie ako napríklad vyššie city, ciele a pod., v zmysle, že tieto sú „lepšie“ ako iné city, ciele a pod. Pričom prirodzene žiadny cieľ nie je identicky vyššie ako iný. Viac úrovňové topografie môžeme sledovať v rámci rôznych filozofických a mystických systémov. Existujú aj vysoko komplikované topografie, ktoré najčastejšie nachádzame napríklad v rámci pokročilej matematiky a v príbuzných odboroch. V rámci prednášky, ktorá je pokračovaním dlhodobého výskumu symboliky myslenia, sa pokúsim priblížiť túto kvalitu myslenia, ktorá spoluutvára myšlienkový priestor a zároveň poukázať na to, ako je obojstranne prepojená, v istom zmysle by sa dalo povedať – interaguje s kvalitatívnym výskumom.

Hranice v sexe a sexuálna subjektivita žien: feministická vzťahová diskurzívna analýza (metodologické postrehy)

Šudila Žilinská, M., Bianchi, G.

Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.

Cieľom posteru je predstaviť metodologické postrehy z výskumu o hraniciach v sexe a sexuálnej subjektivite žien. Feministická vzťahová diskurzívna analýza ponúka spojenie diskurzívnej analýzy a na hlas zameraného prístupu Listening Guide. V rámci posteru preto predstavíme, (1) aké príležitosti a výzvy ponúka spojenie týchto zdanlivo opozičných prístupov; (2) ako pristupovať k subjektivite zohľadňujúc diskurzívnu a feministickú perspektívu; (3) skúsenosti s využitím tzv. opakovaných rozhovorov; (4) či sa oplatí využiť agentúru pre regrutáciu participantiek do kvalitatívneho výskumu.

Šedá zóna hraníc v sexe ako etická výzva výskumu

Šudila Žilinská, M., Bianchi, G.

Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.

V diskusii o definícii sexuálneho násillia potrebujeme vnímať dynamiku osobnej, interpersonálnej, ale aj spoločenskej konštrukcie hraníc chceného a nechceného v sexe. Dimenzia súhlasu, chcenia, ale aj túžby tak vytvára rôznorodé pozície hranice medzi chceným a nechceným sexom. V rámci príspevku kladieme otázku, ako pracovať s citlivou témou utvárania hraníc v sexe počas výskumného rozhovoru, aké rizika tento výskum prináša. Otvárame diskusiu o tom, ako môže prebiehať výskum sexuálneho násillia v aktuálnom legislatívnom nastavení. Týka sa to hlavne prípadov, kedy sa počas výskumného procesu dozvieme o trestnom čine, na ktorý sa vzťahuje oznamovacia povinnosť. Sme ako výskumníčky pripravené balansovať medzi dôvernosťou, zákonom a zároveň ochranou participantiek a nás samých?

Grantová afiliácia: Participácia autorky bola podporená grantom VEGA 2/0063/23 Moc, kontrola a zraniteľnosť v intímnych vzťahoch – digitálne technológie a starostlivosť a DoktoGrant APP0374.

Príspevok vznikol počas doktorandského štúdia Miroslavy Šudily Žilinskej na Ústave aplikovanej psychológie, Fakulta sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave (študijno-pedagogická časť) a na Ústave výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i. (vedecká časť).

Etika a etické dilemy v kvalitatívnom výskume - sexualita, vzťahy i násilie

Šudila Žilinská, M., Valkovičová, V., Sekeráková Búriková, Z., Poláková, V.

Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.

Sociologický ústav SAV, v. v. i.

Etika v kontexte spoločenskej i interpersonálnej zodpovednosti vedcov a vedkýň patrí ku kľúčovým témam vedy v 21. storočí. Jedným z nástrojov výskumnej etiky je v súčasnosti aj informovaný súhlas, ktorý však nedokáže adresovať mnohé dilemy, ktoré pred výskumníkom/čkou stoja. Napríklad ako pracovať s rôznymi „zraniteľnosťami“ (z a.j. vulnerabilities), ktoré sa vo vzťahu výskumník/čka – participant/ka objavujú (Rodgers 2014). Medzi ne patrí i priestor intímnych vzťahov a sexuality, v ktorom môže dochádzať ku rôznym zraniteľnostiam (Cunniff Gilson 2016). Reflexia týchto tém patrí medzi našu vlastnú spoločenskú a interpersonálnu zodpovednosť. V praxi sa preto v každodennej výskumnej práci objavujú dilemy ako napríklad hovoriť a pracovať s participantmi/kami výskumu tak, aby im v procese nebolo ublížené? Ako chrániť ich bezpečie a blaho, ak im hrozí potenciálne násilie či represia? Alebo ako skúmať a hovoriť o konkrétnych fenoménoch tak, aby sme neubližovali a nevystavovali jednotlivcov a kolektívy ďalším zraniteľnostiam či nebezpečeniu? Cieľom tohto sympózia je predstaviť príspevky s konkrétnymi etickými dilemami a diskutovať o tom, ako sa s nimi možno vysporiadať.

Grantová afiliácia: Sympóziu organizujeme v medziach projektu VEGA č. 2/0063/23: Moc, kontrola a zraniteľnosť v intímnych vzťahoch – digitálne technológie a starostlivosť

Dôvera, súznenie a reziliencia - Subjektívne skúsenosti so surogátnym materstvom

Šul'ová, M., Popper, M.

Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.

Surogátne materstvo patrí k najkontroverznejším metódam asistovanej reprodukcie. Aj napriek nedostatočnej legislatívnej opore v rámci Európskej Únie sa dopyt po metóde zvyšuje. Cieľom nášho výskumu bolo preskúmanie subjektívnych skúseností so surogáciou z pohľadu žiadateľiek (N=4) a surogátnych matiek (N=4), prostredníctvom naratívno-fenomenologických rozhovorov. Rozhovory sme analyzovali prostredníctvom interpretatívnej fenomenologickej analýzy, ktorá nám, okrem podrobného skúmania prežitej skúsenosti, umožnila identifikovať potreby aktérov, ale aj vplyv vnímaných rizík a benefitov na ich prežívanie. Rozhodnutiu podstúpiť surogátne materstvo predchádzali zo strany žiadateľiek vážne zdravotné dôvody, ale aj sociálny tlak zo strany spoločnosti tvoriť rodinu s deťmi. Hlavnou motiváciou bola snaha zachovať vlastnú genetickú líniu, zatiaľ čo zo strany surogátnych matiek boli motívy altruistické a komerčné. Celková subjektívna skúsenosť so surogáciou bola výrazne ovplyvnená predovšetkým vzťahom ne/dôvery medzi žiadateľkami a surogátnou matkou. Problematika surogácie zatiaľ nie je dostatočne preskúmaná a vyžadovala by si longitudinálne štúdie, ale na základe čiastkových poznatkov možno konštatovať, že táto metóda nie je vhodná pre každého. Vyžaduje si dôsledné zváženie všetkých potenciálnych konzekvencií, vnútornú stabilitu, pričom kľúčovým aspektom je dôvera medzi žiadateľkami a surogátnymi matkami.

Grantová afiliácia: VEGA 2/0035/21

Zdroje chybovosti posádok záchranných zdravotných služieb v oblasti motivácie a regulácie emócií

Uhrecký, B., Gurňáková, J., Baránková, M.

*Ústav experimentálnej psychológie, Centrum spoločenských a psychologických vied, Slovenská
akadémia vied*

Zvládanie záťaže patrí medzi netechnické zručnosti, ktoré predstavujú kognitívne, sociálne a osobnostné zručnosti potrebné pre výkon určitej profesie. Vo výskumnej štúdií sme z troch simulovaných úloh na základe videozáznamov výkonu posádky a retrospektívneho verbálneho protokolu s veliteľmi posádok (N = 87) zostavili klasifikáciu potenciálnych zdrojov chýb posádok práve v tejto oblasti, pričom za chyby sme považovali nevykonané alebo zle vykonané úkony na základe hodnotenia rozhodcami kvalifikovanými v urgentnej medicíne. Ukázalo sa, že za chybami posádok môže byť príliš úzke motivačné a kognitívne zameranie, regulácia úzkosti cez katastrofizáciu či reflexiu minulých úkonov, a dysregulácia stresu a frustrácie. Výsledky poukazujú na dôležitosť tréningu nielen technických, ale aj netechnických zručností zdravotníckych profesionálov.

Sexuálne obťažovanie a aspekty organizačnej kultúry a organizačnej tolerancie

Valkovičová, V.

Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Súčasná poradenská literatúra venovaná prevencii sexuálneho obťažovania na pracovisku pristupuje k „organizačnej kultúre“ ako k samozrejmemu faktoru, ktorý má vplyv na prítomnosť a pretrvávanie obťažovania na konkrétnych pracoviskách. Často táto odborná literatúra vychádza z vedeckých štúdií, ktoré však vo svojej originálnej podobe ponúkajú značnú diverzitu v prístupoch k skúmaniu organizačnej kultúry, keďže hranice tohto pojmu i pozorovateľné prejavy kultúry, sa zvyknú tiež rôzniť. Avšak jeden z najpopulárnejších prístupov predstavili už Hulin, Fitzgerald a Drasgow (1996), keď hovorili o „organizačnej tolerancii voči sexuálnemu obťažovaniu“. Cieľom tejto štúdie je za pomoci reflexívnej tematickej analýzy 15 výskumných rozhovorov nahliadať na „organizačnú toleranciu“ v každodennej praxi pracovísk. Štúdia sa sústreďujú na 4 dominantné témy, ktoré sa objavujú v rozhovoroch so ženami, ktoré zažili sexuálne obťažovanie na Slovensku. Tieto dominantné témy nás vedú k záveru, že prosté konštatovanie o „tolerantnej organizačnej kultúre“ ako o súbore zdieľaných hodnôt, ktorých výsledkom je jednoducho prehliadanie či bagatelizovanie sexuálneho obťažovania, nie je pre naše porozumenie problematiky dostačujúce. Výsledky nás vedú k záveru, že tolerantná organizačná kultúra je súčasťou každodenných praxí a procesov či organizácie pracoviska, ktoré možno meniť jednoduchšie ako hodnoty jednotlivcov.

Ruce v digitálním obraze: materialita tapisérií v dokumentárním filmu o gobelínové manufaktuře

Vašků, P.

Dramatická umění, Divadelní fakulta, Janáčkova akademie múzických umění

Taktilní svět tapisérií sice kontrastuje s téměř instantně generovanými obrazy některých digitálních technologií, v jejich rodokmenu má přesto textil nezastupitelné místo. V polovině 19. století naprogramovala Ada Lovelace první software pro textilní žakárský stroj (rozvinutý v tzv. Babbagův stroj). A pixel svou texturou připomíná jeden útek na vertikální osnově dosud.

Při natáčení výtvarného filmu o gobelínové manufaktuře ve Valašském Meziříčí jsem zkoumal, jak reprezentovat a zpřítomnit nejen svébytný rytmus trpělivého vytkávání tapisérie, řemeslný um gobelínerek spjatý s intuicí rukou i očí, ale převážně materialitu tapisérií a filmové technologie (digitální i klasické filmové suroviny na 8mm a 16mm film). Jedním z klíčových hledisek bylo, jak pomocí média, které je primárně reprezentativní, docílit skrz materialitu a tělesnost účinku prezence.

Ve filmu střídám observační pasáže s vizuální imerzí, navozené pomocí různých postupů – handmade film, liquid light, obrazy generované AI i takové, které vzešly z tvůrčího dialogu materialit odlišných, zejména (ale nejen) záznamových médií. Kromě rozměru materiálního (fyzického i formálního) obsahuje výzkum i aspekt intermediálního překladu a téma řemesla/digitálního řemesla.

Téma je založeno v mém doktorském projektu, ve kterém zkoumám výtvarné metody a materialitu v autorském dokumentárním filmu. Spájím tvůrčí praxi (+ výzkumné deníky) a rozhovory s tvůrci s teoretickou reflexí (Jussi Parikka, Grant Bolmer, Scott Mackenzie aj.).

**„Pochopila jsem, jak to na té škole funguje.“
Rekonceptualizace šoku z reality pohledem začínající
učitelky.**

Vlček, J.

*Ústav pedagogických věd, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita
Národní institut SYRI*

V tomto příspěvku se zabývám fenoménem šoku z reality, který často postihuje začínající učitele během jejich prvního roku na škole. Tento šok vzniká v okamžiku, kdy se tito učitelé setkávají se situacemi, na které nebyli připraveni během svého studia na vysoké škole. Většina výzkumných šetření zaměřených na fenomén šoku z reality tento jev spojuje převážně s důvody jako je kázeň ve třídě, motivace žáků, řešení individuálních rozdílů mezi žáky, hodnocení žáků, vztahy s rodiči, třídní management či nedostatek materiálů a pomůcek. V datech získaných z audionahrávek rozhovorů se začínajícími učitelkami se objevila další oblast, a to konflikt s vedením školy, na kterou učitelé nastoupili. Na příkladu jedné konkrétní učitelky uvedu, jak může takový konflikt s vedením školy, vést k narušení identity této učitelky, změně její výukové praxe, a dokonce k myšlenkám o odchodu ze školy. Tato skutečnost tak přináší k diskusi nový a zajímavý úhel pohledu. Zdá se totiž, že neshody a konflikty mezi vedením školy a začínajícími učiteli mohou vytvářet napětí a stres, který může vést k pocítění šoku z reality. Tohle zjištění zároveň nabízí prostor pro jemnější analýzy, ve kterých by se hlouběji prozkoumalo toto vynořivší se téma.

S kým, ako, prečo? Otázky a možnosti (kvalitatívneho) výskumu fluktuácie začínajúcich učiteľov

Vicianová, T.

Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra primární pedagogiky

Nedostatok kvalifikovaných učiteľov je v súčasnosti považovaný za globálny problém a riaditelia na viacerých stupňoch škôl dlhodobo pociťujú problémy pri obsadzovaní učiteľských pozícií. V Českej republike momentálne nejde o celoplošný problém, počet chýbajúcich učiteľov určitých aprobácií je ale závažný, a podľa dostupných predpokladov sa bude ďalej zvyšovať. Zatiaľ, čo v minulosti prevládalo presvedčenie, že nedostatok učiteľov je spôsobený starnutím učiteľskej populácie a odchodmi do dôchodku, Ingersoll (2001) poukázal na to, že učitelia svoje pozície minimálne rovnako často opúšťajú z iných dôvodov – a to z dôvodu pracovnej nespokojnosti a túžby skúsiť prácu v inom sektore. Od publikovania Ingersollovej štúdie vzrástol záujem o výskum učiteľskej fluktuácie a v súčasnosti je možné konštatovať, že ide o etablovanú výskumnú oblasť, ktorá priniesla dôležité zistenia. Opakovane preukázaným zistením je, že najviac ohrozenou skupinou z hľadiska fluktuácie sú začínajúci učitelia v prvých piatich rokoch od nástupu do profesie. Aj z toho dôvodu sa výskumná pozornosť do veľkej miery zameriava najmä na výskum príčin predčasných odchodov z pozície/profesie. Cieľom prezentovaného príspevku bude predstaviť výskum fluktuácie začínajúcich učiteľov z metodologického hľadiska. V súlade s názorom, že odchod učiteľa zo súčasnej pozície, prípadne celkovo zo školstva, je potrebné vnímať holisticky v kontexte životov konkrétnych učiteľov, bude dôraz kladený najmä na metodologické postupy, zistenia a limity zahraničných kvalitatívnych štúdií, ktoré boli v tejto oblasti realizované od roku 2001. Realizovaný prehľad môže predstavovať základ pre ďalší rozvoj výskumu fluktuácie učiteľov v našom kontexte.

Akademické instituce pod kvalitativní lupou: Reflexe dekády (nejen) kvalitativních výzkumů českých univerzit

Zábrodská, K.

Psychologický ústav AV ČR, v.v.i. & Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

Akademický sektor se velice dynamicky rozvíjí, což s sebou přináší celou řadu výzev jak pro individuální akademi(č)ky, tak pro akademické instituce. Setrvalý tlak na navyšování publikačního výkonu, masifikace vysokoškolského vzdělávání, akademický kapitalismus a celková akcelerace akademických činností patří mezi hlavní takové výzvy. Na subtilnější rovině však nacházíme mnoho dalších výzev, od obtíží udržet si nadšení pro akademickou práci a silnou akademickou identitu, přes neurčitost akademického leadershipu, až po „temné stránky“ univerzitního fungování, jako jsou toxické akademické kultury, genderové a jiné nerovnosti, či řešení stále narůstajícího počtu reportovaného neetického chování. Cílem příspěvku je představit a reflektovat hlavní výsledky našich již více než dekádu trvajících výzkumů na českých univerzitách, ve kterých jsme s týmem na PSU AV ČR zkoumali klíčové předpoklady kvalitních pracovních podmínek, well-beingu a excelence akademiků/ček. Na základě představení našich hlavních kvalitativních výsledků se zaměřím na otázku, jak kvalitativní výzkum pomáhá a do budoucna může pomáhat řešit krize univerzitního sektoru a posílit jeho odolnost.

Presah pedagógov umenia do psychologickej dimenzie alebo „Psychopedagogická“ realita

Záhradníková, L.

Základná umelecká škola Eugena Suchoňa v Pezinku, M. R. Štefánika 9, 90201 Pezinok

Krása umenia a zároveň pôsobenie imponderabilných síl v priebehu dlhoročnej spolupráce formujú úzky vzťah „učiteľ – žiak“ na základnej umeleckej škole. Zrealizovali sme kvalitatívny výskum s cieľom zistiť, či sa učitelia umenia na základnej umeleckej škole zameriavajú rýdzo na didaktickú stránku výučby, alebo (v rámci vzťahu učiteľ – žiak) rozširujú svoju rolu o kvázi poradensko-psychologickú dimenziu (v akých prípadoch, do akej miery a z akého dôvodu). Oslovili sme sedemnást' učiteľ'ov – dvanásť učiteľ'ov individuálnej výučby hry na hudobnom nástroji a piatich učiteľ'ov kolektívnych umeleckých predmetov. Dáta získané pološtruktúrovanými rozhovormi sme transkribovali do písomnej podoby, analyzovali otvoreným kódovaním a spracovali technikou vyložených kariet. Iba jeden participant uviedol vymedzenie rýdzo na didaktickú stránku. Ostatní participanti pokladali psychologickú podporu a (eticky zvažujú) intervenciu pri riešení problémov žiaka za neoddeliteľnú súčasť edukácie. Výsledky poukázali na dve sféry psychologickej intervencie: a) na sféru tesne súvisiacu s umením (emócie, tréma); b) na presah do osobnej (mimo-umeleckej) sféry žiaka, a to od jednoduchého vypočutia aktuálneho prežívania žiaka až po odhalenie a riešenie závažnejších problémov. Svoju zaangažovanosť zdôvodnili participanti snahou: a) vytvoriť optimálnu klímu na výučbu; b) poskytnúť pomoc a úľavu dieťaťu ako cieľ dôležitý sám osebe.